Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 413 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 20 ՄԱՅԻՍ 1885 (Ն. Տ.) 1 ՅՈՒՆԻՍ 1885 18 ՇԱՊԱՆ 1302

40 ՓԱՐԱ

ԳԱՅՄԱՆԱԿ

Տարեկան տարի՝ մէկ ոսկեայ համար 2 դուրուշ։ Երկու ամսոյ համար 2 դուրուշ։ Աւելի անգամներու համար դատա-կանութիւն կը լլլայ։
Օրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որեւ իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել
«ԱՌ ԽՄԲԱԳՐԱՒԻՑ ԱՐԻՒԵԼՔ» օրագրի
ԹՈՒՂԹԱՏԱՐԱՆԻՆ՝ Գալաթիա, Նորատունկեան խան։
Իսկ գաւառներէն հեռեւեալ հասցէին։

(قلوده) خانۀ نورادونكيان (محلۀ ده‌ده)

غزته‌سی اداره‌سنه

Les annonces sont reçues
à l'EASTERN AGENCY,
Karakeuy, Déirmén han

ԱՌԻՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ,

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՒԹԻՒՆ

Տարի	Համար	Տարեկան	գահեկան	ա ծանօ 200
»	»	Վեցամսեայ	»	» 100
»	»	Եռամսեայ	»	» 50
Գաւառաց տարով	Համար և տեղական թղթատարներ			» 240
Գաւառաց տարով	Համար և տեղական թղթատարներ	Վեցամսեայ		» 120
Օտար	երկրներ	Տարեկան		» 56
»	»	Վեցամսեայ		» 28

Դուրս գրկուած լրագրաց համար փոխարէն Տնօրէնութեան վրայ է։
Խմբագրութեան գրկուած անձնական կամ գրութիւն ետ չտրուիր։

Մանուցմունք կընդունուին
ԻՍԴԵՐՆ ԷՃԷՆՍԻ
գործակալութեան ձեռամբ, Քարաքէոյ, Տէյիրմէն խան

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՇԱԲԱԹ 18 ՄԱՅԻՍ

ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՎԻՔԹՈՐ ՀԻՒԿՈՅԻ

Ա.

Վիքթոր Հիւկո ծնաւ ի Պղանսոն, 1802 փետր. 26ին, աղնուական գերդաստանէ մը։ Հիւկոյեան գերդաստանին մէջ առաջին աղնուականն եղած էր, երեք դարեր յառաջ, Ժորժ Հիւկո, հարիւրապետ Թիկնապահ զօրաց Լուտէնի Դքսին։ Ժողովի Լէգիոնը Սիժիսպերդ, հայր Վիքթոր Հիւկոյի, զօրավար էր ֆրանսական բանակին մէջ, և կարեւոր հրամատարութիւններ վարեց ի Ֆրանսա և Իտալիա։ Զինուորական ասպարէզը մոռաւ առաջին Հանրապետութեան օրով, արագապէս յառաջադիմեց ընդ Կայսրութեամբ, և նշանաւոր հանգիսացաւ քաջութեամբ և փայլուն ծառայութեամբ։ Նորա կինը, Բանաստեղծին մայրը, ընտիր էր Լա Վանտէի, ջերմ կաթոլիկ և արքայական։ Մանուկն Հիւկո կրեց թէ՛ հօր և թէ՛ մօր մտային յատկութեանց պաւորութիւնը, փոխ առ փոխ Արքայական և Պոնապարդեան դառնալով։ Բայց իր ծննդեան առաջին աւուրց մէջ ֆիզիքապէս յոյժ տկար էր։ Ամեն մարդ յոյսը կտրած էր բացի մօրմէն։ «Ոչ ոք կը յուսար թէ խեղճ տղեկը պիտի ապրէր այնքան օրեր որքան տարիներ ապրեցաւ յետոյ։ Մահամերձ վիճակի մէջ տարուեցաւ քաղաքային պաշտօնարանն, և հոն արձանագրեցաւ իբր ծնունդ։ Տարիներ յետոյ Բանաստեղծը սրտաբուխ քերթուածներով դրուատեց իւր մօր բացառիկ խնամքը, սէրն ու գորովը, որոց պարտական էր իւր կեանքը, և որովը իւր մայրը կրնապէս կատարած էր մօր պաշտօնը։

Իւր առաջին տարիներ անցան ուղեւորութեանց և քաղաքական յուղմանց մէջ։ Հինգ տարին չլրացուցած, Ղպանսոնէ ճամբորդած էր յԵլպա, և անտի Ավելլինօ գաւառն, ի Բալապրիա (Իտալիա), ուր իւր հայր կառավարիչ էր և կը դրդէր բնակիչ ընել առաջոց հրոսախմբերն, որք էին ընդ հրամանաք հռչակաւոր աւազակապետին՝ Ֆրա-Տիավոլոյի։ Մանուկն Հիւկո տեսաւ նաեւ զՊիորէնձա, զՀռոմ, զՆաբոլի, և վերադարձաւ Բարիզ 1809 ին։ Տիկին Հիւկո հաստատեցաւ Թէօյանդրինի հին վանքին մէջ, ուր Հիւկո ուսման պարապեցաւ, դաստիարակ ունենալով աքսորեալ արքայական զօրավար մը, Լահոռի։ Հոն մանկան հետ կը խաղար և կը մեծնար աղջիկ մը, Ատէլ Ֆուշէ, որ օր մը ամուսին պիտի լինէր աշխարհահռչակ Բանաստեղծին։ Վիքթոր Հիւկո արդէն կը կարդար Ցակիտոս, երբ իւր դաղտնածածուկ դաստիարակ, որ կը փնտռուէր, ձերբակալեցաւ, բանտարկեցաւ, և գլխատեցաւ Կայսերական կառավարութեան հրամանաւ։ Այս դէպք իորին տպաւորութիւն ըրաւ փոքրիկ աշակերտին վրայ, և իւր մօր ուսուցմանց հետ միանալով, տղուն սրտին մէջ գոյացուց արքայասիրական ջերմագոյն զգացումներն որք կ'արտայայտուին իւր առաջին երկոց մէջ։ 1811 ին իւր հայր Սպանիա կանչեց զՎիքթոր, ուր տարի մը անցուց ազնուականաց վարժարանին մէջ։ Ցակաւին տասնամեայ, փոքրիկ կընէր ոտանաւորի։ Բարիզ վերադառնալով, առջի կեանքը վերսկսաւ ի Թէօյանդրին, ուր՝ ընդ տնօրինութեամբ իւր մօր՝ երեք տարի անընհատ չարունակեց իւր ուսումներ։ Բայց Նաբոլէոն Առաջնոյ Էլպա կղզիէ փախչելէն մինչեւ Վատերլոյի պարտութիւնը տեւող Հարիւր Աւուրց միջոցին, թէեւ Վիքթոր Հիւկո որոշ ապագոյց տուած էր իւր կոչման և մասնագիտութեան, իւր հայր նախապատրաստական դպրոց մը դրաւ, Բազմարեւստեան Վարժարանը դրկելէ առաջ, ուր զինուորական ասպարէզի կ'ուղէր պատրաստել զնա։

Բայց իւր չափազանցական պարապմանց մէջ իսկ դեռատի Բանաստեղծը չէր լքաներ զՄուսայս։ Իւր գրական կանխահասութիւն և բերնեբերութիւն սքանչելի էին յիրաւի։ 1815—18 թուականներուն, երբ 13—16 տարեկան էր, յօրինեց ամեն տեսակ քերթուած, — տաղեր, երգիծաբանութիւններ, ողբերգութիւններ, եղերերգութիւններ, հովուերգութիւններ, նմանութիւններ Օսիան սկզբնացի բանաստեղծին, թարգմանութիւններ Վիրգիլիոսի, Ովիտիոսի և Ղուկիանոսի։ Արտադրեց ուրիշ թարգմանութիւններ Աւսոնիոսէ և Մարտիալէ, գրեց վէպեր, մանրավեպեր, առակներ, վերտառութիւններ, բառեղծուածներ, հանելուկներ, նաև կատակերգական օպերա մը, ամենքն ալ ոտանաւոր։ 1816 ին գրեց զողբերգութիւն Իւրոմենի առ ի շնորհաւորութիւն դահակալութեան Լուի ԺԸ.ի, որ Նաբոլէոն Առաջնոյ անկումէն անմիջապէս յետոյ թագաւորեց, վերահաստատելով Պուրպոնեանց իշխանութիւնն և մերժելով Մեծ Յեղափոխութիւնը։ Բայց իւր այս և ուրիշ պատանեկան երկոց մէջ արտայայտեալ միապետական զգացումներն յետոյ մերժեց։ Նոյն միջոցին հեղինակեց նաև երկու հովուերգութիւններ, որք նշանաւոր էին արդէն։ Հարուստ և Ադելա, Բանաստեղծին։ 1817ին, Ակադեմիան մրցումի դրած էր սա նիւթ. Ոսման առաւելութիւնները կնոջ առնելէ։ Վիքթոր Հիւկո մասնակցեցաւ մրցումին, և իւր քերթուածով իսկ ծանոյց թէ 15 տարեկան բանաստեղծ մ'էր։ Ակադեմիան կարծեց թէ խաբեութիւն կար գործին մէջ, ա՛ինչպէս անհաւատալի կը գտնէր որ 15 ամեայ տղու մը գործը լինէր իրեն ներկայացեալ գեղեցիկ քերթուածն։ ուստի մրցման պարգեւին տեղ, պատուոյ յիշատակութիւն մը միայն տուաւ յաջող բանաստեղծին։ Պատանին, գրական դատաւորներն համոզելու համար, հանեց իւր ծննդեան վկայագիր։ բայց չուզուեցաւ փոփոխել արդէն տրուած վճիռ մը։ Այս յաջողութիւնք սակայն ուրիշ մի մեծ արդիւնք ունեցան, փոփոխելով հօր որոշումն, որ խոհեմութիւն համարեց թողուլ որ տղայն հետեւի իւր գրական կոչման։ Իւր պատանեկական գործունէութեան վրայ շատ հետաքրքրաշարժ իրողութիւններ կը պատմուին։ 1819էն ց1822, երեք քերթուածներ ներկայացուց Թուլուզի Ակադեմիային։ Կոսնատ Վէրմէնէ. Վերահաստատութիւն Հենրի Դ.ի ոգեղեն, և Մոլեռ Նեղոսի Լրոյ։ Երեք անգամուն ալ ստացաւ որոշեալ պարգեւն, և հռչակեցաւ Վարդեռ Փլորէան Խաղոց Թուլուզի։ (Այս անուամբ կը կոչուէր Թուլուզի բանաստեղծական մրցումը, նուիրեալ անուան Փլորա Մուսային) Վիրդոր Հիւկո գաւառային Ակադեմական մ'եղած էր, տակաւին 18 տարեկան։ Վերոյիշեալ երեք տաղեր հասարակաց ուշադրութիւնն հրաւիրեցին իւր վրայ։ Նոյն թուականներուն գրեց Տոլ ա Լ Վանդէ, և Պէտ-Ժուլլի հետաքրքրաշարժ վէպն, զոր հրատարակեց իւր երկու եղբարց հետ հիմնած մէկ գրական թերթին մէջ։ Վիքթոր Հիւկոյի հօր սրամտութեան և հեռատեսութեան մեծ նշան մ'է որ, երբ իւր տղանդաւոր զաւակ անգամ մը զօրեղապէս կը պաշտպաներ Վանտէյի արքայական ապստամբներն, հայրը, դառնալով առ զօրավար Լիւբոդ, ըսաւ. «Ամեն ինչ թողուք ժամանակին։ Տը-«ղան իւր մօր կարծեաց ու զգացմանց «մանակից է. բայց մարդն իւր հօր «հմանակարծիք պիտի լինի»։ Այս գուշակութիւն ճշդիւ իրացաւ։ Նոր ըսպանեցաւ Պէրրիի Դուքսն, երկրորդ որդի Շարլ Ժ. թագաւորին, (1820), Վիքթոր Հիւկո յօրինեց տաղ մը, որ Արքայական ակմբոց մէջ մեծ ժողովրդականութիւն շահեցուց իրեն։

Տիկին Հիւկո մեռաւ 1821ին, յանմիսիթար սուգ իւր արդէն մեծնուն որդւոյն, որ իւր բոլոր սրտով կը պաշտէր իւր մայր։ Իւր տխրութեան մէջ, Հիւկո դիմեց առ նա որ միակ կարող էր՝ սփոփել զինք, և 1822ին, Օր. Ֆուշէ եղաւ կին Վիքթոր Հիւկոյի։ Բանաստեղծը 20 տարեկան էր միայն, մինչ իւր դեռատի ամուսին քանի մը տարիներ աւելի փոքր էր։ Օր. Ֆուշէի ծնողք յառաջադոյն մերժած էին Վիքթոր Հիւկոյի առաջարկն, աղքատիկ և աննշան գրագէտ մը համարելով զնա։ Բայց շատ չանցած փոփոխեցին իրենց դաղափար։

Պ. Լամարտինի Մոռոռնիանց երեւումը գրդռեց իւր եռանդ, և 1822ին հրատարակեցաւ Տոլերու և Գեղջուհիներու առաջին հատորը, — քերթուածներ, ձեւով տակաւին դասական, բայց զգացմամբ և դաղափարով արդէն վիպական։ Այս գործի համար Հիւկո ստացաւ 700 ֆր. միայն, և վճռանձն չուայլութեամբն որով նշանաւոր եղած է, 700 ֆրն, որ 60 տարի յառաջ մեծկակ գումար մ'էր, տուաւ՝ իւր կնոջ ընծայելու համար գեղեցիկ շալ մը դնելու։ Տոլերու չուտով յաջողեց Հան Իսլանդոյէ, որոյ առաջին տպագրութենէն շահեցաւ 1,000 ֆր։ Այս վէպին կրած իրական և ընական գոյնն՝ իբրեւ հակառակ դասական վարդապետութեանց՝ հեղինակին դէմ բազում թշնամիներ յարոյց գրական ակմբոց մէջ։ Բայց տակաւին թշնամիներէն աւելի բարեկամներ ունէր։ Արքայական Վերահաստատութեան ժամանակի համայն երեւելեաց բարեկամն էր եղած, և Շատոպրիան արդէն վեր ոստ յորիորդած էր զինք։ Եթէ գրական վաստակները տակաւին շատ շահաւոր չէին, — մանաւանդ թէ այն ատեն ընթերցանութիւնն այժմեան չափ զարգացած չէր, — բայց երիտասարդ Բանաստեղծը դրամական նպաստներ կը ստանար Լուի ԺԸ Թագաւորէն, որ նորա տաղանդէն աւելի կը յարգէր նորա ազնուական ընտանեաց արիութիւն։ Օր մը բռնուեցաւ և Թագաւորին աչաց առջեւ գրուեցաւ նամակ մը, որով Վիկթոր Հիւկո զ'իւր տուն ապստամբ կ'ընծայէր Թագաւորութեան մէկ թշնամւոյն։ Լուի ԺԸ շատացաւ պատասխանելով. «Ահա՛ աղնուական երիտասարդ մը. անոր կը կապեմ առաջին թշնամին որ բաց մնայ»։

1826 ին, Տոլերու և Գեղջուհիներու երկրորդ հատորին հրատարակմամբ, ակներեւ էր թէ փոփոխում մը կը կրէին Բանաստեղծին գաղափարք։ 1830 ին Շարլ Ժ. Թագաւորն, յաջողդն Լուի ԺԸ.ի, գահազուրկ եղաւ՝ Պուրպոնեանց յեսադիմական իշխանութեան դէմ յարուցեալ յեղափոխութեամբ մը, և փոարեցաւ ֆրանսական հողէն։ Լուի Ֆիլիբ, ներկայացուցիչն Օրլէանեան ճիւղին, հաստատեցաւ, ժողովրդական թագաւորութիւն մը վարելու համար։ Բայց 1830 ի քաղաքական յեղափոխութենէն յառաջ գրական յեղափոխութիւն մը տեղի ունեցաւ։ Հիւկո պարագլուխն եղաւ կարգ մը մատենագրաց, որք ձեռն ի գործ արկին՝ ֆրանսական գրականութեան վերանորոգման ահագին աշխատութիւն ի կատար ածելու նպատակաւ։ Որոշեցին բառնալ դասական հին կանոնները, և իրենց երեւակայութեան ազատ մղմամբ և իրենց նոր ազատագրեալ մտաց ելեկտրական ջերմութեամբ հիմնել իրաց նոր կարգ մը ու նոր կանոններ մատենագրութեան մէջ։ Աղեքսանդրեան միապաղաղ քերթուածք մի կողմ թողուեցան, և ոտանաւորի անկանոն բայց հզօր ձեւեր յաջողեցին անոնց։ Բայց յեղափոխութիւնը բանաստեղծութեան ձեւոյն մէջ միայն ի գործ չդրուեցաւ։ Նիւթն ալ չափին հետ փոխուեցաւ։ Արուեստն համաձայնեցուցին Բնութեան հետ։ Բնութիւնն էր մատակարարն, օրինակներու լաւագոյնն, և գեղեցիկ դիպուածներու մշակողք պարտէին ընութեան եւեթ հետեւիլ։ Նոր դպրոցն «Երիտասարդ Ֆրանսա» կը յորջորջէր ինքզինք։ բայց իւր Դասական հակառակորդներէ կ'որոշուէր Վիպական անուամբ։ Վիքթոր Հիւկո պաշտօնապէս ճանչուած առաջնորդն էր նոր շարժման, և իւր շուրջ կազմեալ Դրէսն Ակոֆ մը կը պարունակէր նշանաւոր գրողներ և քննադատներ, ինչպէս Սենդ Պէօվ, Պուլանժէ, Տէշան երկու եղբարք, որք ի մարտ մղեցին իրենց պէս, և Մոռոռն Ֆրանսական անուամբ թերթ մը հիմնեցին ի յատագովութիւն Վիպական դպրոցին տեսութեանց։ Հերերիկոսոպեանք ինք, Վիքթոր Հիւկո, իւր հակադրութեամբք, որք իւր գրուածոց նախաբերական մի ձեւն եղած են անկէ ի վեր, կը սկսէր ի լոյս ածել լեզուի և մտածման նորութիւններ և յանդգնութիւններ, որք զմամս այնքան կը յանկուցանէին օրքան կը զայրացնէին ուրիշները։ Բայց գրական յեղափոխութեան առաջին սրոշ արդիւնքներն հռչակեցան Հիւկոյի Ղրոմուել թատերգութեան մէջ։ Բրոմուել ներկայացուելու համար յօրինուած էր. բայց Թատրոն, գլխաւոր դերասանը, մեռաւ թատերգութեան աւարտուելէն առաջ, և երբ լսեցուց, հեղինակն այլեւս չուզեց թատերաբեմին վրայ հանել։ Բայց թատերգութենէն աւելի կարեւոր էր ընդարձակ Առաջաբանն, յորում Հիւկո կը պարզէր իւր հայեցքներ թատերական արուեստին վրայ։ Իւր գլխաւոր վարդապետութիւնք սոքա էին. Թատերաբեմն է գլխաւորապէս մի մանրանկար ընկերութեան, հայելի մը յորում հասարակութիւնն հաւատարմօրէն անդրադարձած կարենայ տեսնել իւր պատկեր։ Թատերգութիւնն ողբերգութեամբ և եթէ պէտք չէ սահմանափակի, այլ կատակերգութիւնն ևս պարտի մասնակցիլ մարդկային բնաւորութեան ուրագրման։ Ողբերգը գեղեցկին, անհեթեթը վսեմին կրան ընկերանալ, քանի որ կան բնութեան մէջ։ Թատերաբեմին վրայ տեղւոյ, անձերու և ժամանակի կամ տեւողութեան միութիւն պահանջող դասական կանոնք մոռացուցին, քանի որ բնութեան մէջ և ընկերութեան մէջ այդ կանոններէ դուրս ալ կը գտնուին կեանքի հարազատ պատկերներ։ Այս վարդապետութիւնք յարուցին շատ քննադատներ, բայց նաեւ գտան ջատագովներ։ 1828ին, Հիւկո հրատարակեց տաղերու նոր հաւաքածոյ մը Արեւելեան անուամբ, որ կը պարունակէր յոյժ ճոխ և ներդաշնակ, բայց ա՛յ շատ խորիմաստ, բանաստեղծութիւններ, և որ մեծապէս աւելցուց հասարակութեան համակրանքը հեղինակին վրայ։ Նոյն միջոցին մանր մունր երկեր ալ ունէր պատրաստած. բայց Լուի ԺԸ Թագաւորին կապած թաչակը զինք կարող կ'ընէր հասարակութեան ներկայացնել ամեն գործ անխտիր, և ընտրանօք հրատարակել։

Նոյն տարին Վիքթոր Հիւկոյի յիշատակելի մէկ հրատարակութիւնն եղաւ Դոպպպարդելէ մը Վէրէնի օրն, (հայերէն թարգմանուած), զոր համայն Վիպական դպրոցն յոյժ գրուատեց իւր իմաստից խորութեան և զգրուութեան համար։ Այս գործով Վիքթոր Հիւկո ի մահ դատապարտելի մը հոգեկան տանջանքները կը նկարագրէր, և առաջին անգամ կը փաստաբանէր մահու պատժոյն ջնջումն։ Այս գործ մեզ կը ներկայացնէ զՀեղինակն իւր մարդասէրի նշանաւոր հանգամանքին մէջ, որոյ վրայ քանի մը խօսք կ'ուզենք ըսել յատկապէս։ Մահու պատժոյն ջնջումը Վիքթոր Հիւկո միշտ պահանջեց, և այս նիւթի վրայ իւր հզօր գրուածները մեծ ազդեցութիւն ունեցան՝ հրապարակային գլխատմանց տխրեցուցիչ և նողկալի պարագայից դէմ յուզելով և յեղափոխելով ֆրանսական միտքը։ Վերոյիշեալ գործն ազդեցիկ բողոք մ'էր ընդդէմ գլխատման պատժոյն, և անկէ ի վեր Վիքթոր Հիւկո չդադրեցաւ թէ՛ բանիւ և թէ՛ գործով աշխատիլ Կիլոթինի ձեռքէն մարդ ազատելու։ Գառոդի գար մը յետոյ գրեց զԻլոտ կեր, (հայերէն թարգմանուած), պատմելով նոյն անուամբ դատապարտելի մը արկածն, որոյ կենաց շնորհում ձեռք բերելու համար ամեն ջանքեր ի դերեւ եղած էին։ 1839ին ի մահ դատապարտուած էր Պարպէս, Պլանքիի հետ միասին ապստամբութիւն մը յարուցանել փորձելուն համար։ Վիքթոր Հիւկո միջնորդեց, և Պարպէսի կեանքը շնորհել տուաւ, մինչ Պլանքի բանտարկեցաւ միայն։ 23 տարիներ յետոյ հետաքրքրաշարժ նամակագրութիւն մը տեղի կ'ունենար ի մէջ ազատեալ մարդուն (Պարպէսի) և ազատարարին։ Իբրեւ անդամ Ազգաց Ժողովոյն, Վիքթոր Հիւկո իբրեւ դատաւոր պաշտօնավարեց 1846 ին 1847 ին, գատելու Ֆինկ և Լը-Բոնդանուն երկու անձեր, որք կրակ ըրած էին Լուի Ֆիլիբ Թագաւորին վրայ։ բայց երկու անգամուն ալ Հիւկո քուէ չտուաւ մահու պատժոյն գործադրման։ 1848 ին, երբ Ազգային Ժողովը կը վճռարանէր մահու պատժոյն խնդրոյն վրայ, Վիքթոր Հիւկո ջերմապէս փաստարանեց սոյն պատժոյ ջնջումը։ «Մահմանադրութեան առաջին յոդ-«ուածին մէջ զոր քուէարկեցիք, ի «գործ դրիք ժողովրդեան առաջին մը-«տածումը։ — կործանեցիք արքայա-«կան դահն։ Արդ, ի գործ դրէ՛ք «ժողովրդեան միւս մտածումն ևս։ կոր-«ծանեցէ՛ք կառափնարանն։ Ես ինքս «կը քուէարկեմ մահու պատժոյն բա-«ցարձակ և վերջնական ջնջման հա-«մար։» Դատապարտեալ ոճրագործաց բարեկամք յաճախ կը հայցէին Վիքթոր Հիւկոյէ որ մեղմ մի նամակ գրէ Նապոլեոն Գ.ի՝ Ֆրանսայի Նախագահի։ Հիւկո ստացաւ 700 ֆր. միայն, և վճռանձն չուայլութեամբն որով նշանաւոր եղած է, 700 ֆրն, որ 60 տարի յառաջ մեծկակ գումար մ'էր, տուաւ՝ իւր կնոջ ընծայելու համար գեղեցիկ շալ մը դնելու։ Տոլերու չուտով յաջողեց Հան Իսլանդոյէ, որոյ առաջին տպագրութենէն շահեցաւ 1,000 ֆր։ Այս վէպին կրած իրական և ընական գոյնն՝ իբրեւ հակառակ դասական վարդապետութեանց՝ հեղինակին դէմ բազում թշնամիներ յարոյց գրական ակմբոց մէջ։ Բայց տակաւին թշնամիներէն աւելի բարեկամներ ունէր։ Արքայական Վերահաստատութեան ժամանակի համայն երեւելեաց բարեկամն էր եղած, և Շատոպրիան արդէն վեր ոստ յորիորդած էր զինք։ Եթէ գրական վաստակները տակաւին շատ շահաւոր չէին, — մանաւանդ թէ այն ատեն ընթերցանութիւնն այժմեան չափ զարգացած չէր, — բայց երիտասարդ Բանաստեղծը դրամական նպաստներ կը ստանար Լուի ԺԸ Թագաւորէն, որ նորա տաղանդէն աւելի կը յարգէր նորա ազնուական ընտանեաց արիութիւն։ Օր մը բռնուեցաւ և Թագաւորին աչաց առջեւ գրուեցաւ նամակ մը, որով Վիկթոր Հիւկո զ'իւր տուն ապստամբ կ'ընծայէր Թագաւորութեան մէկ թշնամւոյն։ Լուի ԺԸ շատացաւ պատասխանելով. «Ահա՛ աղնուական երիտասարդ մը. անոր կը կապեմ առաջին թշնամին որ բաց մնայ»։

1826 ին, Տոլերու և Գեղջուհիներու երկրորդ հատորին հրատարակմամբ, ակներեւ էր թէ փոփոխում մը կը կրէին Բանաստեղծին գաղափարք։ 1830 ին Շարլ Ժ. Թագաւորն, յաջողդն Լուի ԺԸ.ի, գահազուրկ եղաւ՝ Պուրպոնեանց յեսադիմական իշխանութեան դէմ յարուցեալ յեղափոխութեամբ մը, և փոարեցաւ ֆրանսական հողէն։ Լուի Ֆիլիբ, ներկայացուցիչն Օրլէանեան ճիւղին, հաստատեցաւ, ժողովրդական թագաւորութիւն մը վարելու համար։ Բայց 1830 ի քաղաքական յեղափոխութենէն յառաջ գրական յեղափոխութիւն մը տեղի ունեցաւ։ Հիւկո պարագլուխն եղաւ կարգ մը մատենագրաց, որք ձեռն ի գործ արկին՝ ֆրանսական գրականութեան վերանորոգման ահագին աշխատութիւն ի կատար ածելու նպատակաւ։ Որոշեցին բառնալ դասական հին կանոնները, և իրենց երեւակայութեան ազատ մղմամբ և իրենց նոր ազատագրեալ մտաց ելեկտրական ջերմութեամբ հիմնել իրաց նոր կարգ մը ու նոր կանոններ մատենագրութեան մէջ։ Աղեքսանդրեան միապաղաղ քերթուածք մի կողմ թողուեցան, և ոտանաւորի անկանոն բայց հզօր ձեւեր յաջողեցին անոնց։ Բայց յեղափոխութիւնը բանաստեղծութեան ձեւոյն մէջ միայն ի գործ չդրուեցաւ։ Նիւթն ալ չափին հետ փոխուեցաւ։ Արուեստն համաձայնեցուցին Բնութեան հետ։ Բնութիւնն էր մատակարարն, օրինակներու լաւագոյնն, և գեղեցիկ դիպուածներու մշակողք պարտէին ընութեան եւեթ հետեւիլ։ Նոր դպրոցն «Երիտասարդ Ֆրանսա» կը յորջորջէր ինքզինք։ բայց իւր Դասական հակառակորդներէ կ'որոշուէր Վիպական անուամբ։ Վիքթոր Հիւկո պաշտօնապէս ճանչուած առաջնորդն էր նոր շարժման, և իւր շուրջ կազմեալ Դրէսն Ակոֆ մը կը պարունակէր նշանաւոր գրողներ և քննադատներ, ինչպէս Սենդ Պէօվ, Պուլանժէ, Տէշան երկու եղբարք, որք ի մարտ մղեցին իրենց պէս, և Մոռոռն Ֆրանսական անուամբ թերթ մը հիմնեցին ի յատագովութիւն Վիպական դպրոցին տեսութեանց։ Հերերիկոսոպեանք ինք, Վիքթոր Հիւկո, իւր հակադրութեամբք, որք իւր գրուածոց նախաբերական մի ձեւն եղած են անկէ ի վեր, կը սկսէր ի լոյս ածել լեզուի և մտածման նորութիւններ և յանդգնութիւններ, որք զմամս այնքան կը յանկուցանէին օրքան կը զայրացնէին ուրիշները։ Բայց գրական յեղափոխութեան առաջին սրոշ արդիւնքներն հռչակեցան Հիւկոյի Ղրոմուել թատերգութեան մէջ։ Բրոմուել ներկայացուելու համար յօրինուած էր. բայց Թատրոն, գլխաւոր դերասանը, մեռաւ թատերգութեան աւարտուելէն առաջ, և երբ լսեցուց, հեղինակն այլեւս չուզեց թատերաբեմին վրայ հանել։ Բայց թատերգութենէն աւելի կարեւոր էր ընդարձակ Առաջաբանն, յորում Հիւկո կը պարզէր իւր հայեցքներ թատերական արուեստին վրայ։ Իւր գլխաւոր վարդապետութիւնք սոքա էին. Թատերաբեմն է գլխաւորապէս մի մանրանկար ընկերութեան, հայելի մը յորում հասարակութիւնն հաւատարմօրէն անդրադարձած կարենայ տեսնել իւր պատկեր։ Թատերգութիւնն ողբերգութեամբ և եթէ պէտք չէ սահմանափակի, այլ կատակերգութիւնն ևս պարտի մասնակցիլ մարդկային բնաւորութեան ուրագրման։ Ողբերգը գեղեցկին, անհեթեթը վսեմին կրան ընկերանալ, քանի որ կան բնութեան մէջ։ Թատերաբեմին վրայ տեղւոյ, անձերու և ժամանակի կամ տեւողութեան միութիւն պահանջող դասական կանոնք մոռացուցին, քանի որ բնութեան մէջ և ընկերութեան մէջ այդ կանոններէ դուրս ալ կը գտնուին կեանքի հարազատ պատկերներ։ Այս վարդապետութիւնք յարուցին շատ քննադատներ, բայց նաեւ գտան ջատագովներ։ 1828ին, Հիւկո հրատարակեց տաղերու նոր հաւաքածոյ մը Արեւելեան անուամբ, որ կը պարունակէր յոյժ ճոխ և ներդաշնակ, բայց ա՛յ շատ խորիմաստ, բանաստեղծութիւններ, և որ մեծապէս աւելցուց հասարակութեան համակրանքը հեղինակին վրայ։ Նոյն միջոցին մանր մունր երկեր ալ ունէր պատրաստած. բայց Լուի ԺԸ Թագաւորին կապած թաչակը զինք կարող կ'ընէր հասարակութեան ներկայացնել ամեն գործ անխտիր, և ընտրանօք հրատարակել։

Նոյն տարին Վիքթոր Հիւկոյի յիշատակելի մէկ հրատարակութիւնն եղաւ Դոպպպարդելէ մը Վէրէնի օրն, (հայերէն թարգմանուած), զոր համայն Վիպական դպրոցն յոյժ գրուատեց իւր իմաստից խորութեան և զգրուութեան համար։ Այս գործով Վիքթոր Հիւկո ի մահ դատապարտելի մը հոգեկան տանջանքները կը նկարագրէր, և առաջին անգամ կը փաստաբանէր մահու պատժոյն ջնջումն։ Այս գործ մեզ կը ներկայացնէ զՀեղինակն իւր մարդասէրի նշանաւոր հանգամանքին մէջ, որոյ վրայ քանի մը խօսք կ'ուզենք ըսել յատկապէս։ Մահու պատժոյն ջնջումը Վիքթոր Հիւկո միշտ պահանջեց, և այս նիւթի վրայ իւր հզօր գրուածները մեծ ազդեցութիւն ունեցան՝ հրապարակային գլխատմանց տխրեցուցիչ և նողկալի պարագայից դէմ յուզելով և յեղափոխելով ֆրանսական միտքը։ Վերոյիշեալ գործն ազդեցիկ բողոք մ'էր ընդդէմ գլխատման պատժոյն, և անկէ ի վեր Վիքթոր Հիւկո չդադրեցաւ թէ՛ բանիւ և թէ՛ գործով աշխատիլ Կիլոթինի ձեռքէն մարդ ազատելու։ Գառոդի գար մը յետոյ գրեց զԻլոտ կեր, (հայերէն թարգմանուած), պատմելով նոյն անուամբ դատապարտելի մը արկածն, որոյ կենաց շնորհում ձեռք բերելու համար ամեն ջանքեր ի դերեւ եղած էին։ 1839ին ի մահ դատապարտուած էր Պարպէս, Պլանքիի հետ միասին ապստամբութիւն մը յարուցանել փորձելուն համար։ Վիքթոր Հիւկո միջնորդեց, և Պարպէսի կեանքը շնորհել տուաւ, մինչ Պլանքի բանտարկեցաւ միայն։ 23 տարիներ յետոյ հետաքրքրաշարժ նամակագրութիւն մը տեղի կ'ունենար ի մէջ ազատեալ մարդուն (Պարպէսի) և ազատարարին։ Իբրեւ անդամ Ազգաց Ժողովոյն, Վիքթոր Հիւկո իբրեւ դատաւոր պաշտօնավարեց 1846 ին 1847 ին, գատելու Ֆինկ և Լը-Բոնդանուն երկու անձեր, որք կրակ ըրած էին Լուի Ֆիլիբ Թագաւորին վրայ։ բայց երկու անգամուն ալ Հիւկո քուէ չտուաւ մահու պատժոյն գործադրման։ 1848 ին, երբ Ազգային Ժողովը կը վճռարանէր մահու պատժոյն խնդրոյն վրայ, Վիքթոր Հիւկո ջերմապէս փաստարանեց սոյն պատժոյ ջնջումը։ «Մահմանադրութեան առաջին յոդ-«ուածին մէջ զոր քուէարկեցիք, ի «գործ դրիք ժողովրդեան առաջին մը-«տածումը։ — կործանեցիք արքայա-«կան դահն։ Արդ, ի գործ դրէ՛ք «ժողովրդեան միւս մտածումն ևս։ կոր-«ծանեցէ՛ք կառափնարանն։ Ես ինքս «կը քուէարկեմ մահու պատժոյն բա-«ցարձակ և վերջնական ջնջման հա-«մար։» Դատապարտեալ ոճրագործաց բարեկամք յաճախ կը հայցէին Վիքթոր Հիւկոյէ որ մեղմ մի նամակ գրէ Նապոլեոն Գ.ի՝ Ֆրանսայի Նախագահի։ Հիւկո ստացաւ 700 ֆր. միայն, և վճռանձն չուայլութեամբն որով նշանաւոր եղած է, 700 ֆրն, որ 60 տարի յառաջ մեծկակ գումար մ'էր, տուաւ՝ իւր կնոջ ընծայելու համար գեղեցիկ շալ մը դնելու։ Տոլերու չուտով յաջողեց Հան Իսլանդոյէ, որոյ առաջին տպագրութենէն շահեցաւ 1,000 ֆր։ Այս վէպին կրած իրական և ընական գոյնն՝ իբրեւ հակառակ դասական վարդապետութեանց՝ հեղինակին դէմ բազում թշնամիներ յարոյց գրական ակմբոց մէջ։ Բայց տակաւին թշնամիներէն աւելի բարեկամներ ունէր։ Արքայական Վերահաստատութեան ժամանակի համայն երեւելեաց բարեկամն էր եղած, և Շատոպրիան արդէն վեր ոստ յորիորդած էր զինք։ Եթէ գրական վաստակները տակաւին շատ շահաւոր չէին, — մանաւանդ թէ այն ատեն ընթերցանութիւնն այժմեան չափ զարգացած չէր, — բայց երիտասարդ Բանաստեղծը դրամական նպաստներ կը ստանար Լուի ԺԸ Թագաւորէն, որ նորա տաղանդէն աւելի կը յարգէր նորա ազնուական ընտանեաց արիութիւն։ Օր մը բռնուեցաւ և Թագաւորին աչաց առջեւ գրուեցաւ նամակ մը, որով Վիկթոր Հիւկո զ'իւր տուն ապստամբ կ'ընծայէր Թագաւորութեան մէկ թշնամւոյն։ Լուի ԺԸ շատացաւ պատասխանելով. «Ահա՛ աղնուական երիտասարդ մը. անոր կը կապեմ առաջին թշնամին որ բաց մնայ»։

1826 ին, Տոլերու և Գեղջուհիներու երկրորդ հատորին հրատարակմամբ, ակներեւ էր թէ փոփոխում մը կը կրէին Բանաստեղծին գաղափարք։ 1830 ին Շարլ Ժ. Թագաւորն, յաջողդն Լուի ԺԸ.ի, գահազուրկ եղաւ՝ Պուրպոնեանց յեսադիմական իշխանութեան դէմ յարուցեալ յեղափոխութեամբ մը, և փոարեցաւ ֆրանսական հողէն։ Լուի Ֆիլիբ, ներկայացուցիչն Օրլէանեան ճիւղին, հաստատեցաւ, ժողովր

դոր Հիւկոյի միջնորդութիւնը, գիտնալով թէ ատելով կ'ատէր մահու պատիժը։ 1854ին Վիքդոր Հիւկոյի երեց որդին, Շարլ Հիւկո, գրագէտ և խմբագիր, Եղեռնադատ Ատենին առջեւ քաջուեցաւ, Էվենմա լրագրոյն մէջ բողոքելուն համար գլխատման մը դէմ որ սարսափելի պարագայից մէջ ի գործ դրուած էր։ Հարկն արտօնութիւն խնդրեց պաշտպանելու իւր որդին, և դատարանին առջեւ արտասանեց ջատագովական ճառ մը, որ քնդհանուր ազդեցում պատճառեց։ Յոյժ աղդու փաստաբանութեան մը մէջ, որ մերթ կը համբղէր, մերթ կը յուզէր, Վիքդոր Հիւկո բացագանչեց՝ խորապէս յուզեալ. «Այս գործի մէջ ճշմարիտ «յանցաւորն, եթէ յանցաւոր մը կայ, «որդիս չէ այն. Ե՛ս իսկ եմ— ես որ «քառորդ դարէ մը հետէ չեմ դադ- «րած մարտնչելէ ա՛յնպիսի պատժոյ մը «դէմ որ անդարմանելի է.— ես որ «քառորդ դարէ հետէ չեմ դադրած «փաստարանել մարդկային կենաց ան- «բքռնաբարելիութիւնը»։ Դատաւորը մրայն չհամոզուած մնացին պերճախօսութեան յորդահոս հեղեղին առջեւ, զնարել Հիւկո դատապարտելով վեցամսեայ բանտարկութեան։ 1854ին Դամենը անուն մարդուն կէրնսէի մէջ անգլ. իշխանութեան ձեռամբ ի կախաղան հանումը սաստիկ զրայուզութիւն պատճառեց։ Վիքդոր Հիւկո ջանաց ձեռք բերել նորա կենաց շնորհումը, բայց ի զուր։ և յետոյ բուռն և հատու ոճով նամակ մ'ուղղեց առ Լորա Բալմէրդրէն, թուելով ինչ ինչ նոզկալի միջադէպեր, որովք բացատրեալ խոտելի և զարհուրելի եղած էր Դափնրի կախումը։ Երբ Ճոն Պրաուն Ամերիկացին, Քաղաքային Պատերազմին հետ վերաբերութիւն ունեցող ոճրի մը պատճառաւ ի մահ դատապարտեցաւ, Վիքդոր Հիւկո բուռն դիտողութիւն մ'ուղղեց առ Միացեալ Նահանգս։ Ուրիշ բազում առիթներով ևս նշուակեց և դատապարտեց մահու պատիժն։ Իւր գրչին ազդեցութիւնն այնչափ մեծ եղաւ որ անհնչյտ հակառակորդ մը, Երեսփոխան Սարվէրդ, յայտարարեց թէ Դոտոպրոեալ մը վերջին սուր նման «գարշելի գրքանց» չնորհիւ որ Ֆրանսա ընդունած է՝ եղեռնային դատերու մասին դեմոնոմանիա դատաստանութիւնն, ի բան այնմ՝ պատժոյ թեմեւեացումը։ Վիքդոր Հիւկոյի կը պարտին՝ նաև Զուիցերիոյ մէջ մահու պատժոյն բարձումն, ըստ որում մեծանուն մարդասէրին մի նամակն որ Զուիցերիոյ գաւառաց ամեն կողմը չրջարերուած էր, յառաջ բերաւ անհնարն ազդեցութիւն մը և ժողովրդային ատումի մը, որ դանկակից կառավարութիւնները մղեց բառնալու մահու պատիժը։

ԱՅՍ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԹՂԹԱՐԵՐԻՆ

Այս առաւօտեան թղթաբերով առնուած թռ կը ծանուցանէ իւր վերջին թռով թէ Վիքդոր Հիւկոյի թաղումը պիտի կատարի այսօր, երկուշաբթի, կէս օրէն մէկ ժամ առաջ։

—Վիքդոր Հիւկոյի թաղման խնդրոյն առթիւ շատ վէճեր և աղմուկներ ծագեցան Խորհրդարանին մէջ, փողոցներու մէջ, Լաչէզի դերեզմանատան մէջ և նոյն իսկ Ակադեմիոյ մէջ։ Մի կողմէ կառավարութեան որոշումն զնանիէն աշխարհականացնելու, այսինքն առանց կրօնային պաշտման հոն մարդ թաղելու մասին. միւս կողմէ Հասարակրդապետաց և Անիշխանականց պահանջումներն, որք կուզեն կարմիր դրօշակներով հետեւիլ մեծանուն հանգուցեալին դագաղին, և որք չեն ուզեր որ Ակադեմիոյ ոյժմեան տնօրէն Պ. Տիւքան, որ Հասարակրդի դէմ դրած է երբեմն, արտասանէ դամբանական, այս ամենայն Բարիզի անցեալ շաբթուան գլխաւոր դէպքերն եղած են։ Յաւ կը յայտնուի որ իւր բոլոր կենաց մէջ հաստատութիւն և ներողամտութիւն քարոզող բանաստեղծի մը մահն այսչափ կրից արտայայտութիւն կուտայ։

—Քոչէ-Բանան Բուլէրէ կը հաւատայ թէ ռուս դահլիճը մտադիր է Նեղուցներու խնդիրն յարուցանել ի մտոյ։

—Հռոմի Ազգապահական Միջազգային Դեսպանաժողովը կարեւոր թիւն կ'ըստանայ։ Մաքրանցի (Բարձրագոյն պատանման և Ընդման կուսակցաց միջեւ սաստիկ վէճ կայ։ Անգլիա և Միացեալ Նահանգք Մաքրանցի հակառակ են, բայց մեծամասնութիւնը նպաստաւոր է։ Անգլիոյ և Հնդկաստանի պատուիրակք չեն ընդունիր թէ Ե. բրպիոյ մէջ պարբերաբար ճարակող հնտական Հնդկաստանէն կուգայ, բայց մեծամասնութիւնն այս մասին ևս տարակարծիք է։ (Տե՛ս այս առաւօտեան Հեռագիրը։)

—Պրոֆեսոր կը ծանուցանէ թէ Լարտ Ռոզպերիի պաշտօնը Պիզարք իշխանին մօտ յայտ եւլք կը խոսանայ։—Լորան արդէն Լոնտոն վերադարձած է։

—Վիէննայի լրագիրք կը հաստատեն թէ Բ. Դուռը կ'երագանէ Դարդանելի մարութեանց չինութիւնն և նորոգումը։ 500 ֆրանքի թնդանօթի յանձնարարած է, և Վոտերի բերանին բարձանց վրայ եւս 80 նոր թնդանօթք պիտի հաստատուին։

—Պ. Կիրս, չնորհակալութիւն յայտնելով Վեհ. Շահին կառավարութեան վասն այն արտօնութեան որ տրուեցաւ ռուս զօրաց պարսիկ հողէն անցնելու, ապահովեր է թէ Պարսկաստան կրնայ միշտ վստահիլ Ռուսիոյ բարեկամութեան և ի հարկին նիւթական օգնութեան վրայ։

—Վիէննայի ամենէն հին և անուանի փաստաբաններէն մին, Պ. Բաղիք, Նախընտրական շաբաթու մ'ի ինքնայօժար ներկայացաւ ընդհ. դատախազին, և յայտարարեց թէ չատ մը գողութիւններ գործած էր։ Անմիջապէս ձերբակալեցաւ։ Գողութեանց գումարը չգիտցուիր դեռ։ Այս դէպքը սաստիկ սրտայուզութիւն պատճառեց ի Վիէննա։

—Անցեալ չորեքշաբթի կատարեցաւ՝ Բեգրսպուրկի ի Պալթիկ ծով տանող ծովային ջրանցքին բացման պաշտօնական արարողութիւնը։ Վեհ. Կայսրն ու Կայսրուհին հանդերձ ընտանեօք զրահաւորով մը գնացին Բեգրսպուրկէ մինչեւ Քրոնշդատ, ի ձայն հարիւրաւոր թնդանօթաց և մեծ հանդիսիւ։ Քրոնշդատի առջեւ հարիւրէ աւելի մեծ ու փոքր զրահաւորք համախմբեալ էին նոյն առթիւ։ Բեգրսպուրկ այսպէս ծովային յոյժ լաւ պաշտպանեալ քաղաքի մը կերպարան կ'ստանայ, ցորչափ սառոյց չկայ Պալթիկ ծովուն մէջ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կրօնական ժողովը կը գումարի այսօր, ընդ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր, ի նկատ առնլու համար Մշոյ վանահայրական և առաջնորդական, Պանորմայի և Պալրքէսիրի, Նիկոմիդիոյ ինչպէս և Եգիպտոսի առաջնորդական խնդիրներն և այդ մասին անօրինութիւններ ընելով ըստ այնմ տեղեկագրելուառ Թառն ժողովու որ պիտի գումարի յառաջիկայ չորեքշաբթի։

Ինչպէս գիտեն ընթերցողք, Երիզայի առաջնորդ Դեր. Հմայեակ եպիսկոպոս Դիմաքսեան իւր պաշտօնէն հրաժարական տուած էր անձնական վատառողջութեան պատճառաւ։ Սակայն այս հրաժարական Թառն ժողովոյ վերջին նստէն չընդունուած լինելով, հաղորդուեցաւ Երիզայի Դաւառական ժողովին։

Հեռաւեայ չնորհաւորական հեռագրերն եւս զրկուած են առ Դեր. Մելրիսեդեկ Սրբազան.

Թէքիրդաղ. ի դիմաց խմբագրութեան՝ Սպանդարեան.

Պոլսոյ. ի դիմաց ժողովրդեան՝ Տ. Աբրահամ քահանայ.

Դաւրեժ. ի դիմաց ժողովրդեան՝ Յովսէփ քահանայ, Աստուծոյ քահանայ.

Կէրէն. ի դիմաց ժողովրդեան՝ Ղեւոնդ եպիսկոպոս.

Եդեսիա. ի կողմանէ վիճակին՝ Խորէն եպիսկոպոս.

Ռաշտոտ. ի դիմաց ժողովրդեան՝ Կարապետ քահանայ Պոյաճեան.

Սրբոսպոլ. ի դիմաց ժողովրդեան՝ Բարդուղիմէոս քահանայ.

Վան. 13 ազգայնոց ստորագրութիւնք.

Երզնկա. վարչութիւն Ընկերական վարժարանի.

Դաւրեժ. Յովհաննէս Ֆէնէրճեան.

Այդրն. Յարութիւն, գրագիր Արդարութեան քննչի.

Նոխէլեան. Բարեգործական ընկերութեան Նախագահ Ստեփաննոսեան.

Բուրէլ. Լորընթէթ Պալեօզեան։

Կը լսենք թէ Թէրձիմանէ Էֆէնտի որ Օրէն Տիգրան էֆէնտի Ճիվէլէկեան ՃԷՐԻՏԷՑԻ ԵԱՐԲԻՒՃԻ անուամբ հայատառ եւ թրքաբառ օրաթերթի մը հրատարակման արտօնութիւն ստացած է։

Կրօնական ժողովոյ Դիւանատունէն կը խնդրուի մեզի ծանուցանել թէ եկեղեցական երեսփոխանաց ընտրութեան մէջ, որ կատարուեցաւ անցեալ հինգշաբթի օր, Դեր. Սիմէոն եպիսկոպոս Սէֆերեան ստացած է 69 քուէ և ոչ թէ 65 քուէ, որպէս հրատարակած էինք մեր ուրբաթ աւուր թուով։

Երէկ դիշեր, ժամը 1½ին միջոցները Գուզկունճուդ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ և դպրոցին կից յունարնակ տունէ մը հրդեհ ծագելով, հրոյ ճարակ եղան երեք տուներ որոց մին Սեթեան Արժ. Տ. Կարապետ քահանային էր։

Ալէթեան Տ. Գրիգորիս եպիսկոպոս դպրոցն ապատելու աշխատեցաւ, իսկ Տ. Վահան վարդապետ Տ. Մինասեան եկեղեցւոյ դմբեթն ելնելով, տեղւոյն Թաղական խորհրդոց հետ ամեն ջանք ի գործ դրին եկեղեցին ազատելու համար, ինչպէս և յաջողեցան։

ԵՒՐՈՊԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ, Վեհ. Սուլթանի Ծննդեան տարեդարձին առթիւ բոլոր նախարարք, կրօնական, քաղաքային եւ զինուորական բարձրագոյն պաշտօնատարք Երլդզի պալատը փութացին չնորհաւորելու համար զն. Կ. Վեհափառութիւնն։

Վեհ. Սուլթանն՝ երկրորդ Սենեկապետ Հաճի Ալի Պէյի միջոցաւ իւր բարեւները ղրկելով յիշեալ պաշտօնատարաց, իւրաքանչիւրին ասիճանին համեմատ որպիսութիւնին հարցնել տուաւ։

Նախարարք միջօրէի ճաշը կայս. Պալատն մէջ ըրին, եւ Վեհ. Սուլթանն, իւր մասնաւոր համակրանաց և հոգածութեան նշան մը, բարեհաճեցաւ երեկ եւ շաբաթուէն ղրկել սեղանին։

Դիշերը լուսավառութիւնք կատարուեցան մայրաքաղաքիս ամեն կողմերը։ Պոլիս, Բերա և Վոսփորի ափունքն անհամար կանթեղներով զարդարուած էին։ Իսկ ամենէն աւելի հիացում կը պատճառէր Եըլտըզի պալատան հանդէպ գտնուող հանրային պարտէզն որ շքեղապէս լուսազարդուած էր։ Մոտակայ բոլոր գիւղերէն ու Բոսֆորէն բազմաթիւ ընտանիքներ փութացած էին պարտէզն ուր զինուորական Նուագածուաց ընտիր խումբ մը նուագեց մինչեւ կէս գիշեր և գեղեցիկ հրախաղութիւնք կատարուեցան։

Մարքաքաղաքիս բոլոր մզկիթներն և երեւելի շէնքերն, ինչպէս նաև բարձրաստիճան պաշտօնատարաց ապարանքներն սքանչելապէս լուսազարդուած էին. օտար վաճառականաց նաւերն այս տարի արտասովոր կերպով զարդարուած կը փարէին նաւահանգստին մէջ։

Նախարարք այսօր եւս կայսերական Պալատը պիտի ճաշեն։

Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ իւր ծննդեան տարեդարձին առթիւ աղատութիւն չնորհել մաս մը բանտարկելոց, որք իրենց պատժոյն երեք չորրորդ մասը քաշած են, ինչպէս նաև ուրիշ 75 անձանց, որք վեց ամիս պարտէին բանտը մնալ։

Դեսպանատանց առաջին թարգմանք եւս կայսերական Պալատը գնացին ի չնորհաւորութիւն։

Երէկ, ըստ արաբական թուականի՝ 17 Շաբան 1302, կը հանդիսատօնէր 1885 մայիս 19/31 ին։ Ըստ մեր տարեցոյցի, Վեհ. Սուլթանը ծնած է 1842 սեպտեմբեր 22 ին որ դրեթէ 4 ամսոյ տարբերութիւն մը ցոյց կուտայ արաբական տարեցոյցին հետ, որոյ համեմատ Ապտիւլ Համիտ Խան Բ. ծնած է 1258 Շաբան 17 ին։ Ն. Կ. Վեհափառութիւնն նուիրապետական կարգաւ օսմանեան 35 րդ Վեհապետն է, և Կ. Պոլսոյ առաջնէն ի վեր, 29 րդը։ Վեհ. Սուլթանն երկրորդ որդին է երջանկայիշատակ Ապտուլ-Մէճիտ կայսեր և իւր 44 րդ տարին կը մտնէ այսօր։

Երկրորդ կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ կայսերական Սէրրեի տնօրէն Վահիտ պէյի։

Եգիպտոսի Խիվ Բարձր. Թէվֆիգ փաշա կայսերական պալատն հեռագիր մ'ուղղելով, չնորհաւորեց Վեհ. Սուլթանի ծնունդեան տարեդարձը։

Կայս. կառավարութեան կողմէն Թունէլի նաւատորմին ապրեցրուած երկու ծովամրակիր նաւերու չնորհութիւնն ստացած լինելով, ճանրայ հանուած են Պոլիս բերուելու համար։

Սամսո կղզւոյ նախորդ կուսակալ Բասթաբի փաշա չարաթ իրիկուն ճանրայ եկած է անտի, Մայրաքաղաքս դալու համար։

Կայսերական Սէրրեի կարաւանը չարաթ օրը մեկնեցաւ Մայրաքաղաքէս։ Ժամը 7ին միջոցներ։ Կարաւանն ըստ սովորութեան, մեծաւ հանդիսիւ Եըլտըզի պալատէն Տոլմաբահճէ իջնելով, յատկապէս պատրաստուած՝ չոգենաւով Իւսկիւտար անցաւ. հանդիսին ներկայ էին բոլոր իսլամ կրօնականք, ճամբու մոտ ասանց և կանանց խուռն բազմութիւն մը կը տեսնուէր։ Շոգենաւն անցած պահուն, ըստ սովորութեան, թնդանօթի հարուածներ արձակուեցան։

Դատական Նախարարութեան պաշտօնատան մէջ հիմնեալ Իրաւագիտական վարժարանէն առաջին անգամ լինելով երեք ուսումնասիրաբար անցեալ շաբթու մէջ վկայագիր ստացան իրրև առաջնակարգ փաստաբաններ։

Սոքա են, Աստանցի Սարգիս էֆէնտի ՃԷՐԵՐԵԱՆ, Տիարպէքիրցի Բէճայի էֆէնտի (հայ) և Ագրիանուպոլսեցի Թոսիթաքի Աբդիքսիաէս էֆէնտի։

Անցեալ տարւոյ ուրիշ ուսումնասիրաբար եւս վկայագիր պիտի ստանան հետզհետէ. բայց դատարանայ մէջ վեցամեայ ձրի պաշտօնավարութեան պայմանաժամը լրացուցած չեն տակաւին։

Թէրձիմանի Հէքէքդի վերջերս մամաճառաց դէմ դրած յօդուածը ծանօթացուցինք մեր ընթերցողաց։ Այս օրուան թռթէթի մէջ «Մամաճառ մը» ստորագրութեամբ հրատարակուած նամակ մը, յայտարարելէ յետոյ թէ մամաճառք իրենց դէմ եղած զրպարտութեանց և դրամանութեանց համար չեն փորձուիր իսկ դատարանաց դիմելու, քան սրում իրենք արդէն ձանձրացած են ապառիկներու համար դատարաններն երթալ գալէ, ծանր ակնարկութիւններ կուղղէ յիշեալ լրագրոյն դէմ։

Հէքէքդի իւր այս աւուր թուով ծանր լեզուաւ կը պատասխանէ այդ Մամաճառի ծանր ակնարկութեանց, զրպարտիչ թռթէթի խմբագրապետի գրչէն ելած կը կարծէ։

Կը յիշուի թէ Խրիմեան պատերազմին մէջ մեռնող Իտալացի զինուորաց գերեզմանին վրայ կանգնուելու համար գեղեցիկ մահարձան մը զրկուած էր վերջերս ի Կ. Պոլիս և մաքսատան վարչութիւնը Բ. Դրան հրամանաւ մաքսատուրք առած էր այդ մահարձանէն։

Ղալաթիոյ թերթ մը կը ծանուցանէ այժմ թէ իտալական կառավարութիւնն այս առթիւ ծանուցագիր մը ուղղած է՝ զոր դեսպանատան առաջին թարգման Պ. Վէրնոնի յանձներ է արտաքին գործոց Նախարար Ասիմ փաշային։

Լիբանանու կուսակալ Վասա փաշա տեղւոյն երեւելի վաճառականներէն Պ. Լքրիչի դասեր հետ ամուսնացեր է։

Կայսերական կառավարութիւնն 800 ոսկւոյ վարկ մը բացեր է արտաքին գործոց Նախարարութեան, որպէս զի Մատենադարան մը հաստատէ իւր պաշտօնատան մէջ։

Երկաթուղեաց միացման խնդրոյն առթիւ հետեւեալը կը կարդանք շաբաթ աւուր Մէնիթէորի մէջ.

Այս առաւօտ ուշադրութեան արժանի լուր մը հասաւ Սոֆիայէն։ Պ. Բարավէլոֆի Նախարարութիւնն յաջողեր է պուլղարական ընկերութեան մը թոյլատրել Զարիքրատա-Վաքարէլի երկաթուղւոյ շինութեան գործն, այնպիսի գնով մը զոր օտար միացկիցք չէին ուզած ընդունիլ։ Պուլղար Նախարարութիւնն այս կերպով կուզէ դժուարութիւն յարուցանել միացման գծերու շինութեան դէմ, վասն զի տեղական խումբն որ ստանձնած է շինութեան գործն, անկարող է աւարտել զայն Վիէննայի մէջ չորից պատուիրակաց կողմէ որոշեալ պայմանաժամին, թէպէտ եւ ռուսական կարեւոր դրամագլուխներ ունենայ իւր տրամադրութիւնը։ Եթէ ստոյգ է, ինչպէս կրսեն, թէ Բարավէլոֆի Նախարարութիւնն այս պարագային մէջ հնազանդած է Բերդրպուրկէն տրուած հրամանաց, յայտնի է թէ մայրաքաղաքիս այլ և այլ կողմերը նմանօրինակ արկածներ պակաս չեն։ Բանի մ'օր առաջ ալ կասպած շուներ Թարապիոյ մէջ մէկ երկու անցորդի և Պոլսոյ կողմն հազարապետի մը տարը խածեր են։

Էյ-Էհրամ կը ծանուցանէ Եգիպտական կառավարութիւնն այս օրերս 1, 2, 10 և 20 ղրուշնոց արծաթի դրամ շրջաբերութեան պիտի հանէ։

Թուրք լրագիր մը կը գանգատի թէ Իսկիւտար բանդ չոգենաւուց ատմոսկատու պաշտօնեայք աւրուած քառորդ մէճիտիներու 4 ղրուշի կառնուն և 4 ղրուշ 30 փարայի կուտան ուղեւորաց։

Իզմիրի Էյֆէրթալ լրագրին հետեւեալ խարդախական դէպքը կը պատմէ։

Գրեթէ ամիս մ'առաջ, Զէրաֆիա անուն մարդ մը և իւր որդին՝ որք կ'ըսէին թէ Ալճերիացի վաճառականներ են Մալթայի մէջ հաստատեալ, քաղաքս եկան մեծ քանակութեամբ կաշի գնելու համար։ Ասոնք սկսան յարաբերութեան մտնել քանի մը մեծ դրամատանց հետ, ձեռքերնին գրաւնուած փոխանակագրերը գեղցել տալու համար։ Ի մէջ այլոց 25 ոսկւոյ կերդ փոխանակագրոյ մը արժէքը ստացան Բրամէր եղբարց դրամատունէն, որ ի Ֆրանսա իւր մէկ թղթակցին յղեց զայն։ Թղթակիցն յաջորդ թղթատարին հետ վերադարձուց այդ փոխանակագիրն յայտնելով թէ կեղծ է և թէ Զէրաֆիա հայրն ու որդին խարդախներ են։ Ցայտնեամ Պ. Պ. Բրամէր բոլոր մ'ուղղեցին Ֆրանսական հիւպատոսարանին։ Հիւպատոսարանն հարկ եղած քննութիւնը կատարելէ յետոյ, առաւօտ մը ճաշարանի մը մէջ ձերբակալել տուաւ Զէրաֆան ու որդին յուսալով որ այս կերպով պիտի կարենայ ճանչնալ հրապարակի վրայ անոնց ունեցած յարաբերութիւններն ու գտնել անոնց արկղը։ Սակայն այս մասին ոչինչ յայտնուեցաւ. միայն հիւպատոսարանն հեռագրաւ տեղեկութիւն ստացաւ թէ Զէրաֆիա քանիցս դատապարտութիւններ կրած եւ ի վերջոյ չղթայակապ բանտարկութեան դատապարտուած էր։

Հայրն ու որդին Իզմիրի մէջ բանտարկուած են այժմ, եւ խմացուած է թէ 20,000 ֆրանքի կեղծ փոխանակագիր մ'ունէին կայսերական Պարքային վրայ եւ երեքհարիւրական ֆրանքնոց ուրիշ երեք փոխանակագրեր։

Զէրաֆիա Հայրն ու որդին իտենց ձերբակալման օրը չոգենաւային ընկերութեան մը դրասենեակը գնացած Հին Մալթա երիտասարդ չոգենաւու մեկնումն իմանալու համար։ Ասոնք պիտի դատուին քաղաքիս Ֆրանսական ընդհանուր հիւպատոսարանին առջեւ։

Նախընթաց գիշեր Իսկիւտար Ա. չոգ. Թիւրպէի կողմերն Սպարապետի գրան զինուորական շինութեանց վարչութեան գանձապետ Ճէմալ պէյի ապարանքին մէջ գողեր մտնելով 600 ոսկւոյ մօտ ստացան և դոհարեղէն գողցեր են։

Լոյտի ընկերութիւնն ունի այսօր 85 նաւ։ 1884 դեկտեմբեր 31 ին, ընկերութեան համար նոր շոգենաւ մը Բոսֆոր անուն, կը կառուցուէր Թրիէսթի նաւարանին մէջ։ Վերոյիշեալ 85 շոգենաւուց շինութեան ծախք եղած է 34,379,000 ֆիորին։

Ամէնքի թերթ մը կը ծանուցանէ թէ Ս. Դէորգայ տօնին օրը Փիլիպէի Ցունաց և Պուլղարաց միջեւ ծագած կռուոն դէպքը Կ. Պոլսոյ օտար դեսպանաց քննութեան յանձնուած էր։ Սխալուլ կրնէ թէ այս զրոյց անհիմն է բոլորովին։ Օսմանեան արտաքին գործոց նախարարութեան և հելլենական դեսպանատան բացած քննութիւնք աւարտած չեն դեռ։ Անգլիոյ, Ռուսիոյ և Իտալիոյ դեսպանք չատացած են ցարդ վերոյիշեալ երկու իշխանութեանց յանձնել իրենց Փիլիպէի հիւպատոսներէն ստացած տեղեկագրերը, բացուած քննութիւնը դիւրացնելու համար։

Կերեւի թէ ռուսական և իտալական հիւպատոսք գործոյն ամբողջ պատասխանատուութիւնն հելլենական հիւպատոս Պ. Կէննատիսի վրայ թողած են։

Նեռլոս կ'իմանայ թէ Փիլիպէի ոստիկանապետ հազարապետ Քորսթէլէֆ (որ Ռուս մ'է) մեռեր է, Ս. Դէորգայ տօնին օրը կռուոյն ժամանակ Պուլղարի մը ձեռքէն ընդունած գաւազանի սոսկալի հարուածէ մը։

Ոստիկանութիւնը կը ծանուցանէ թէ Դաստը-դիւղի Մօտա Պուրնուի կողմերը ընակող Անգլիացւոյ մը օրսի շուներն ուրբաթ օրը կատղելով իւր չորթայն կոտրեր, և երկու երիտասարդաց վրայ յարձակելէ և զանոնք խածնելէ յետոյ, խածեր է նաեւ վեց հատ փողոցի շուներ, ինչպէս նաեւ Անգլիացւոյն մի ուրիշ շունը։ Պ. Վիթալիս անմիջապէս սպաննել տալով ծոմը նետել տուեր է կատղաձեւ խածնուած շուները։ Ոստիկանութիւնը կը յարէ թէ մայրաքաղաքիս այլ և այլ կողմերը նմանօրինակ արկածներ պակաս չեն։ Բանի մ'օր առաջ ալ կասպած շուներ Թարապիոյ մէջ մէկ երկու անցորդի և Պոլսոյ կողմն հազարապետի մը տարը խածեր են։

Էյ-Էհրամ կը ծանուցանէ Եգիպտական կառավարութիւնն այս օրերս 1, 2, 10 և 20 ղրուշնոց արծաթի դրամ շրջաբերութեան պիտի հանէ։

Թուրք լրագիր մը կը գանգատի թէ Իսկիւտար բանդ չոգենաւուց ատմոսկատու պաշտօնեայք աւրուած քառորդ մէճիտիներու 4 ղրուշի կառնուն և 4 ղրուշ 30 փարայի կուտան ուղեւորաց։

Իզմիրի Էյֆէրթալ լրագրին հետեւեալ խարդախական դէպքը կը պատմէ։

Գրեթէ ամիս մ'առաջ, Զէրաֆիա անուն մարդ մը և իւր որդին՝ որք կ'ըսէին թէ Ալճերիացի վաճառականներ են Մալթայի մէջ հաստատեալ, քաղաքս եկան մեծ քանակութեամբ կաշի գնելու համար։ Ասոնք սկսան յարաբերութեան մտնել քանի մը մեծ դրամատանց հետ, ձեռքերնին գրաւնուած փոխանակագրերը գեղցել տալու համար։ Ի մէջ այլոց 25 ոսկւոյ կերդ փոխանակագրոյ մը արժէքը ստացան Բրամէր եղբարց դրամատունէն, որ ի Ֆրանսա իւր մէկ թղթակցին յղեց զայն։ Թղթակիցն յաջորդ թղթատարին հետ վերադարձուց այդ փոխանակագիրն յայտնելով թէ կեղծ է և թէ Զէրաֆիա հայրն ու որդին խարդախներ են։ Ցայտնեամ Պ. Պ. Բրամէր բոլոր մ'ուղղեցին Ֆրանսական հիւպատոսարանին։ Հիւպատոսարանն հարկ եղած քննութիւնը կատարելէ յետոյ, առաւօտ մը ճաշարանի մը մէջ ձերբակալել տուաւ Զէրաֆան ու որդին յուսալով որ այս կերպով պիտի կարենայ ճանչնալ հրապարակի վրայ անոնց ունեցած յարաբերութիւններն ու գտնել անոնց արկղը։ Սակայն այս մասին ոչինչ յայտնուեցաւ. միայն հիւպատոսարանն հեռագրաւ տեղեկութիւն ստացաւ թէ Զէրաֆիա քանիցս դատապարտութիւններ կրած եւ ի վերջոյ չղթայակապ բանտարկութեան դատապարտուած էր։

Հայրն ու որդին Իզմիրի մէջ բանտարկուած են այժմ, եւ խմացուած է թէ 20,000 ֆրանքի կեղծ փոխանակագիր մ'ունէին կայսերական Պարքային վրայ եւ երեքհարիւրական ֆրանքնոց ուրիշ երեք փոխանակագրեր։

Զէրաֆիա Հայրն ու որդին իտենց ձերբակալման օրը չոգենաւային ընկերութեան մը դրասենեակը գնացած Հին Մալթա երիտասարդ չոգենաւու մեկնումն իմանալու համար։ Ասոնք պիտի դատուին քաղաքիս Ֆրանսական ընդհանուր հիւպատոսարանին առջեւ։

Նախընթաց գիշեր Իսկիւտար Ա. չոգ. Թիւրպէի կողմերն Սպարապետի գրան զինուորական շինութեանց վարչութեան գանձապետ Ճէմալ պէյի ապարանքին մէջ գողեր մտնելով 600 ոսկւոյ մօտ ստացան և դոհարեղէն գողցեր են։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԳ

1885 յունիս 1 (մայիս 20 ըստ Ցուլեանց) Կայսերական Փոստերանոցը քաշուելիք Բուսէլիի Օսմանեան երկաթուղեաց վիճակահանութեան Օսմանեան կայսերական Պանքային յանձնուած արժէթուղթերու բաղդատմաները Ղալաթիա Բանկիոն խանին դիմացը թիւ. 9. Ղ. Փ. Զաբուրեան էֆէնտիէն կ'ստացուին։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱՀԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Այս առաւ.

ՎԵՐՋ ԱՆԴԼՈՒԹ-ՌՈՒՍ ԽՆԴՐՈՒԹՅՆ

Լոնտոն, 30 մայիս

Տեյլի Նիւզ կը ծանուցանէ թէ Ռուսիա հաւանած է անգլիական հակառաջարկներուն ի մասին ռուսոյ-Աֆղան սահմանագիծ, և թէ, հետեւաբար, այս խնդիր վերջացած է։

Աֆղանստանի Էմիրին կը մնան Զիւլֆիքար և Մարուշաք։

Փարիզ, 30 մայիս

Կ. Պոլսոյ դեսպան Նոայլի մարքիզին հայր Նոայլի դուքսն այսօր առաւաւտուն մեռաւ։

(Բոլ, Նոայլի դուքս, Ֆրանսայի նախկին Աւագագ ժողովոյն անդամ, Ոսկեգեղման ասպետ, երեցագոյն անդամ Ֆրանսական Ակադեմիոյ, ծնած էր 1802 յունվար 4ին)։

ՀՆՏԱԼԽՏԻ ԽՆԴԻՐԸ

Հռոմ, 30 մայիս

Առողջապահական Դեսպանախորհրդոյն մասնախուսին, անգլ. պատուիրակին կարծեաց հակաւակ, ընդունեց առաջարկ մը, որ կը հրամայէ ի Սուէզ բժշկային քննութեան ենթարկել ամեն նաւեր որք կուգան վարակեալ նաւահանգիստներէն,—մինչ անգլ. պատուիրակը, պնդ եղով թէ հնտական Հընդկաստանէն չի գան յԵւրոպա, կը պահանջէր որ ամեն տեսակ նաւեր ազատ և անարգել անցուդարձ ունենան Սուէզի ջրանցքն և Եգիպտոսի ջուրերէն։

ԱԺԱՆՍ ՐԻԻԹԷՐ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Լոնտոն, 30 մայիս

Այս առաւ Տեյլի Նիւզ կ'ըսէ թէ լաւագոյն աղբիւրէ առնուած տեղեկութեանց նայելով, Անգլիոյ վերջին առաջարկութեանց ռուս կառավարութեան պատասխանն ի Լոնտոն հասած է ուրբաթ օր։ Ռուս կառավարութիւնը կը հաւանի որ Մարուշաք և Զիւլֆիքար Աֆղանստանի մնան։

Տեյլի Նիւզ կը յարէ թէ սահմանագծի գլխաւոր կէտերն արդէն որոշուած են։ Մարքանցութեանց գալով, յանձնախումբ մը տեղւոյն վրայ պիտի երթայ գծելու համար զանոնք։ Ռուս պատուիրակ Պ. Լեսար անմիջապէս ճամբայ կ'ելնէ՝ միանալու համար Պրիճուէյ գնդապետին՝ անգլ. յանձնախմբի պետին հետ։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍՐ

Պերլին, 30 մայիս

Այս առաւ լրագիրք, Կայսր հիւանդութեան վրայ խօսելով, կը հաստատեն թէ լաւագոյն վիճակ մ'ունի։

ԵԼԵՒՄՈՒՏՔ ԵԳԻՊՏՈՍԻ

Լոնտոն, 31 մայիս

Ֆրանսայի Երեսփոխանաց ժողովը վաւերացուց Եգիպտոսի Ելմտական Պայմանագիրը։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՊԱՆԱԹԻՈՆ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 30 Մայիս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտոնի վրայ պանքային)	110 7/8
3 » » » (վճարելի)	110 1/2
» Բարիզ » (պանքային)	22 80
» » » (վճարելի)	22 87 1/2

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԱԹՈՂԹՈՑ

Օսմանեան Քոնսոլիտէ

	Դահեկան
Երեկ երեկոյ գոց. (Մէյց. Դ. Սեկ.)	18
Պօրսային գոցուածքէն վերջը »	17 39
Բերայի մէջ ..... »	— —
Առաւաւտուն բացուեցաւ »	18 1
Բարձրագոյն գին ..... »	18 2
Նուազագոյն » ..... »	18 1
Կէս օրին ..... »	18 1 1/2
Փոխառութիւն (1858)	
» 1862) Ա. Սեկ. Գ. Կ. Ա. Ո.	33
» 1860)	
» 1863) Բ. » Դ. Կ. » »	18 30
» 1872)	
» 1865)	
» 1869) Գ. » Գ. Լ. Ո. »	18
» 1873)	

ԻԼՆԻՓԻԷ ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ

Երեկ իրիկուն գոցուեցաւ	71 10
Այս առաւ. բացուեցաւ Գ. Կ.	71 10
Կէս օրին	71 10

ԲԱՅԻՆԵՏՈՒԹԻՒՆ

Ալբրիէթ ֆիէներալ ..... Գ. Կ. Աֆր. Լ.	3 12
Բրէսի ֆիէներալ ..... » » Օսմ. »	6 35
Պանք տը Գոնս ..... » » » »	5 —
Ռոս. Շանտ է վայէօր. » » » »	3 30
Թրամուէյ ..... » » » »	272 1/2
Բուսվեյի երկաթուղի ..... ֆր.	44
Օպլիկսիոն տը Բրիօրիթէ ..... »	—
Բանքնեթուզիթ Լաբրոսի ..... »	64

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի	դրշ.	100
20 ֆրանկոց	»	87 30
Եգիպտական ոսկի	»	110 20
Ռոլ Խրբերիալ	»

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 30 Մայիս, ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քսնսոլիտ	101 1/4
Օսմ. » Սէրի Դ. բացուեցաւ	16 1/2
» » » գոցուեցաւ	16 7/16
» » » Ա.	33
» » » Բ.	18 1/4
» » » Գ.	16 1/2
Օթոման 1874	67
Փոխառութիւն 1877	79 1/2
Պանք Օթոման	14 3/4
Ռուսական փոխառ. 1873	95 1/2
Եգիպտական միացեալ (իմնիֆիէ)	63 7/8
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)	84 3/4
Տայրա Պանիէ	61
Տօմանիալ (փոխառ. Լոչիլր)	85 3/4
Հունգարական պարտուզրի 4 0/0	—
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	—

Վիէննա, 30 Մայիս, ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	124 70
Օսմանեան երկաթուղի	26 70

Բարիզ, 30 Մայիս, ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 0/0	109 17 1/2
» » 3 0/0	80 35
Օսմանեան քսնսոլիտ Սէրի Դ. բացուեցաւ	16 55
» » » գոցուեցաւ	16 52 1/2
» » Սէրի Բ.	18 35
» » Գ.	16 50
Օսմանեան երկաթուղի	42 12 1/2
» Բէժիի բաժնեթուղթք	—
Պանք Օթոման	541 25
Գրէտիտ Լիոնէ	533 75
» Ֆոնսիէ	1342 50
Բաժնետոմս Լիոնի	1242 50
Սուէզի ջրանցք	2098 75
Ռուսական 5 0/0 1877ի	99 1/2
Իտալական Ռանթ	96 12 1/2
Եգիպտական միացեալ	320
Սպանիական (արտաքին)	59 7/8
Բրիտիշ Թրէյտ	383 75
5 0/0 Հելլենական	339 37 1/2
Զէք Լոնտոնի վրայ	25 19

ՎԻՔԹՈՐ ՀԻՒԳՕ

Գրովեստները չեն որ կը պակսին իւր վրայ։ Աշխարհս դեռ չլացած կը մնայ անոր գործերով որք ունին անուն Les Feuilles d'Automne, Hernani, Les Misérables. La Légende des Siècles, եւն։ Վոլթէռի նման անխոնջ և բեղմնաւոր էր։ գրականութեան ամեն մէկ ճիւղը հրաշակերտով մը ճոխացուց։ Բայց այն որով Վ. Հիւգօ վերջին ժամանակաց մեծ բանաստեղծներն կը տարբերի, սոսկաբար բանաստեղծ մնալն է։ Իւր չնաչխարհիկ գլխուն մէջ զոր սիգարար կը կրէր բարձր և ուժեղ ուսոցը վրայ, մուք չգտաւ երբէք այն որդը որ կը կրծէ ըղեղը և զոր Տէրարթ խմաստասիրական տարակոյս կ'անուանէ։ Je crois en Dieu.

Այս եղաւ իւր վերջին խօսքը, և հակառակ գաղափար մը կարելի չէ գտնել իւր գրուածոց մեծ կոյտին մէջ։ Ոչ թէ Պասի մը կ'ուզէր հաւատալ, ոչ թէ այս կամ այն եկեղեցւոյն կ'ուզէր պատկանիլ. իւր գաւանութիւն աւելի պարզ էր։ Արարչի մը մասն ծովու աւազին և երկնից համաստեղութեանց մէջ ամենուրեք իւրն կը փայլէր, ոչ իրրեւ մեկուսացեալ մի զորութիւն այլ տիրուած ամէն իրաց և արարածոց մէջ։ Միաստուածեան էր, այլ հեթանոսէ մը չտարբերելով. զի իրեն համար, ինչ որ կ'ապրի երկինս վրայ, ինչ որ մասն է արարածոց էութեանը՝ արժանի է բագին մ'ունենալու, խունկ և օծումն ըստանալու։ Տառապեալ հոգի մը կը հարցունէր.

Regrettez-vous le temps ou le ciel sur la terre
Marchait et respirait dans un peuple de dieux :
. . . . . .
Où tout était divin, jusqu'aux douleurs humaines ;
Où tout le monde adorait ce qu'il tue aujourd'hui ;
Où quatre mille dieux n'avaient pas un athée,
Où tout était heureux, excepté Prométhée,
Frère ainée de Satan, qui tomba comme lui.

Վ. Հիւգօյի համար այս հեթանոսական աշխարհը չէր մարած. անոր մէջ կ'ապրէր։ Շեյքսպիր նոր ժամանակաց ոգին նախազգալով ստեղծեց Համլէթի դէմքը, տխուր և աշխարհէս զզուած Համլէթ մը։ Կէօթէ, տիեզերաց ստեղծման գաղտնիքն առջեւ վարանափոտ և յուզուած՝ կը գրէ Ֆաուսթը որ նախատիպն է այժմեան բարձր իմացականութեանց։ Համլէթ բարոյական տուայտանաց, իսկ Ֆաուսթ մտաւորական չարչարանաց տեսարանը մեր առջեւ կը պարզեն։ իններեւտասներորդ դարու ճշմարիտ զաւակ մը իւր պատկերը քիչ շատ նմանութեամբ այդ երկու հոյելեաց մէջ կը նշարէ։ Վ. Հիւգօյի հետ, ընդհակառակն, չէ կարելի յուսահատիլ, չէ կարելի կենաքէն զզուիլ։ Այո՛, զմեզ կը յուզէ թշուառութեանց վրայ, զմեզ կ'զմայլէ անսպասել բերկրութիւններով, բայց և ոչ մի անգամ ըսել կուտայ։ «Ա՜հ, այս անենը վերջացիս ասայն է»։ Ուրիշ բան է առանձնանալ այժմեան ուրիշ հեղինակաց հետ, իրենց մտերմութեան մէջ։ Համլէթ և Ֆաուսթ յետոյ Շօբէնհաուրը եկաւ, չորացուցիչ սիմունի մը պէս աշխարհիս վրայէն անցնելով։ Վիպասանք և բանաստեղծք հակումն ունին ամէն ինչ խարեալ, ամէն ինչ ապրելու անարժան մեզ ցուցնել։ Ունայնութիւն, ահա բառն, ահա գաղափարն որով յանդ կ'առնու անոնց ամէն մէկ գործը։

Չենք կրնար հոս քննել քաղաքական մարդը։ Այսքանը միայն ըսենք թէ Վիքթոր Հիւգօ որ ի սկզբան միապետական էր և որ յետոյ հասարակապետական եղաւ, իւր վերջին տարիներուն մէջ կատարեալ ռամկավարական մ'էր եղած։ Քաղաքական կարծեացը մէջ տեղի ունեցած այս յեղափոխութիւնը կը յիշենք միմիայն սա հաստատելու համար թէ այս հանճարն օր ըստ օրէ աւելի կը մօտենար աղքատին։ Զրկեալներն ու թշուառներն իր սրտին մէջ եւս քան զեւս ընդարձակ տեղ մը կը գտնէին։ Փոքր մի եւս Վիքթոր Հիւգօ պիտի նկատուէր պարզ ընկերվարական մը, փոքր մի եւս ինքն ալ կը դառնար կուսակիցն այն ընկերվարական դպրոցին որոյ համար աշխարհս իւր ներկայ գաղափարներով, իւր ներկայ օրէնքներով դժոխք մ'է մարդկութեան մեծագոյն մասին համար։ Վիքթոր Հիւգօ, իւր կենաց բոլոր շրջանին մէջ, ունկն դրած կը լսէր երկրիս անժառանգներուն տրտունջներուն հառաչը, որ կը բարձրանայ երկու աշխարհաց ամէն կողմերէն, այն ցրտաարտուռ վայնասունը զոր Սիւլլի Բրիւտոմ ըստ Միւսէին կը յանդիմանէր երբէք տանջել չուզած ըլլալուն համար։

Le monde autour de nous est plein d'un bruit de [chaine,
On dirait que ton cœur ne l'a point entendu.

Ահա իւր խորին կարեկցութեանէն, հոգւոյն իւր այս վեմ կողմին է որ Վիքթոր Հիւգօ մեր ժամանակաց կը պատկանի և իւր անձնաւորութեամբ կը ընդ տասն ու իններորդ դարն ամբողջ։ Ուզարկենք այդ մեծ հոգւոյն մեր վերջին ողջոյնը։

ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ՎԻՔԹՈՐ ՀԻՒԳՕ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՍՈՒԳ

ԾԵՐԱԿՈՑՆ ԵՒ ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ

ԳԱՒԱՌԱՑ ՄԷՋ

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ՕՏԱՐ ԼՐԱԳՐԱՑ ԿԱՐԾԻՔ

Վիքթոր Հիւգօյի մահն ամենուրեք թողած է յոյժ տխուր տպաւորութիւն, ի Փարիզ, գաւառաց մէջ, օտար երկիրներ։ Ամենուրեք զգացած են թէ տասնիններորդ դարու մեծագոյն անձերէն մին կը մտնէր անմահութեան մէջ։ Ժամանակիս գրական մեծագոյն հանճարին խաւարման առջեւ, ամեն սրտեր կը միանան տխրութեան և սգոյ նոյն մտածման մէջ, և ամեն մտքեր՝ տիեզերական մեծարանաց մէջ։ Մեռաւ, Հիւգօ աւելի ևս մեծ կը թուի. իւր սխալներն, իւր տկարութիւնք կ'անհետին այդ Լուսոյն ճաճանչման առջեւ, որ, դարուս երկու երրորդը լուսաւորելէ յետոյ, պիտի ճառագայթէ վախճանին և ապագայ դարուց վրայ։

Ի Փարիզ տեղի ունեցած ժողովրդական ցոյցերը նկարագրեցինք մասամբ մեր ընթերցողաց։ Մեծ Բանաստեղծին մահուան օրը, լրագրածախներու անհուն ամբոխ մը կը ընուր Պուլվարներն, և ժողովուրդն, տենդոտ անհամբերութեամբ, յարձակմամբ կ'առնէր լրագրաց թերթերն՝ որք տեղեկութիւններ կը պարունակէին Հիւգօյի մահուան պարագայից մասին։

Ամենուրեք, նոյն ոգեւորութիւն։ Ուսանողաց ընկերակցութիւնը կիրակի երեկոյ գումարուելով, որոշած է որ Փարիզի ամեն ուսանողք մասնակցին յուղարկաւորութեան հանդիսին։ Որոշած է նաեւ որ ամեն ուսանողք, իրր խորհրդանշան, կաղնիի տերեւ մ'ամցնեն իրենց լամբակէն։ Յուղարկաւորութեան հանդիսին պիտի մասնակցին նաեւ կառավարական ամեն մարմինք ու ֆըրանսական Ակադեմիան ամբողջովին։

Փարիզի տասնվեցերորդ շրջանակին, ուր կը գտնուէր Վիքթոր Հիւգօյի տունը, շաբաթ Տարթոր Մարմնթան հետեւեալ նամակն ուղղած է Մէնի քաղաքապետին.

Տէր Քաղաքապետ,

Վիքթոր Հիւգօ մեռաւ Փարիզի տան և վեցերորդ շրջանակին մէջ։ Այն տունն ուր սպրեցաւ մինչեւ իւր վերջին շունչը, նուիրական հանգամանք մ'զգեցած է։ սըրբազանցում մը պիտի լինի թողուլ զայն մասնաւոր շահուց բաղդին։

Անգլիացիք բարեսիրութեամբ պահած են Շեյքսպիրի տունն։ Փարիզի ալ պատիւն է պահել Վիքթոր Հիւգօյի տունը։

Ցանուն քաղաքացեաց, որք իրենց թարգման կացուցած են զիս, կուգամ խնդրել ձեզնէ որ այդ տունն, այդ մահուամբ անմահացեալ, այսուհետեւ լինի Փարիզի սեպհականութիւն։

Հաճեցէք ընդունիլ եւն

Սա՛ Տը՛ ՄԱՐՄՈՒԱՆ

Յայտնի է թէ Վիքթոր Հիւգօ անդամ էր Մերակուտի։ Ֆիլոս հաւանական կը կարծէ թէ առաջարկ մը պիտի ներկայացուի Մերակուտին՝ մեծարելնպատակ պարապ թողու համար Մեծ Բանաստեղծին գրաւած աթոռը։ Վիքթոր Հիւգօ ներկայ կը գտնուէր Մերակուտի նստոց մեծ մասին, և կը սիրէր եռանդեամբ հետեւիլ վիճաբանութեանց։ Ամբողջ նիստին ներկայ կը գտնուէր և խիստ քիչ անգամ կը մեկներ սրահէն՝ նիստը չվերջացած։ Յաճախ կ'անցնէր Մերակուտի Պալատն նրբանցներէն, երկու ձեռները տափատին գրպանաց մէջ, միշտ սեւ լոգիկ մը հագած։

Ֆրանսական ակադեմիոյ մէջ, որ երիցագոյն անդամն էր, Վիքթոր Հիւգօյի հաւանական յաջորդը կը համարուի Էրքոնթ տը Լիլ, երիտասարդ նշանաւոր բանաստեղծ։ Կը յիշուի անդուշտ թէ Վիքթոր Հիւգօ, ակադեմական վերջին ընտրութեանց մէջ, միմիայն ինք իւրքուէն տուած է միշտ Էրքոնթ տը Լիլի։ Հիւգօ ալ արդէն, մեռնելէ առաջ, փափաք յայտնած է որ Էրքոնթ տը Լիլ նշանակուի իրեն յաջորդ։ Այս առթիւ հարկ կը համարինք թարգմանել հետեւեալ ոտանաւորն զոր երիտասարդ բանաստեղծն յօրինած է ի յիշատակ Հիւգօյի.

ՎԵՐՋԻՆ ՄԵԾԱՐԱՆՔ

Ննջէ՛, վարպետ, փառացդ խաղաղութեան մէջ։ Հանգի՛ր,
Ուղե՛ւ զարմանահրաշ, ուսկից, վարսանն տարիներ,
Յայտեց փառասէզ դաշնակութեանց յորդառատ ժամերգումն։
Գնա՛։ Ցարգամեծար մահն ատառատաս. ցումդ է։
Քու անմահ ոգիդ կ'երգէ ժամանակաց մեջ։
Ա՛ռ յաւէտ սաւառնելու համար անվախճան կենաց մէջ
Կը խորտակէ, զերդ մի Աստուած, փակ ու խուլ չիրիմներն,
Կը ընու զապագային հանճարոյդ ձայներով,
Եւ երկիրը պիտի լսէ դաշնակութեան այդ հեղեղն
Թաւալիլ դարուց ի դարս գամ քան զգամ մեծնալով։

Գրագիտաց ընկերութիւնն հետեւեալ կոչումն ըրած է Փարիզի հասարակութեան.

Փարիզ, 23 մայիս 1885

Անհուն սուգն որ կը տարածուի հայրենեաց վրայ, որդիական վիշտ մ'է գրագիտաց մեծ ընտանիքին համար։

Գրագիտաց ընկերութեան, զոր Վիքթոր Հիւգօ կը սիրէր, ազգային բանաստեղծն օր մը իւր ոտանաւորաց ոսկին ու պղինձը տուաւ՝ թնդանօթ մ'ընծայելու համար երկրին պաշտպանութեան։

Գրագիտաց ընկերութիւնս կ'ուզէ հանգանակութիւն մը բանալ Վիքթոր Հիւգօյի փառաց յիշատակարան մը կանգնելու համար։

Հանգանակութիւնք, որք կ'ընդունուին Ժոֆրուա-Մարի փողոց, թիւ 5, պիտի յանձնուին Վիքթոր Հիւգօյի Արքունական Յանձնաժողովոյն, որ արդէն կազմուած է։

Նախագահ Յանձնաժողովոյ
ԺԻՒԼ ՊԼԱՍԻ

* *

Գաւառաց մէջ ընդհանուր է սուգն։ Պրազնսոնի, ուր ծնած է Վիքթոր Հիւգօ, թաղապետական խորհուրդն որոշեր է հետեւեալ ուղերձը ղրկել Վիքթոր Հիւգօյի ընտանեաց.

Իւր մայրենի քաղաքն, Խորհրդոյն միջոցաւ, կը գնէ յոտս Վիքթոր Հիւգօյի, որ ոչ ևս է, իւր սգոյ և խորին տխրութեան զգացումներ։ Իւր զաւակաց մեծագունին փառքը մտնենենպէս պիտի ճառագայթէ իւր և համայն աշխարհի վրայ։ Իւր հանճարով, գրագիտաց և բանաստեղծից վարպետն է այն իւր հայրենասիրութեամբ և ազատասիրութեամբ, հարատեւարչաց և բանաւորաց թշնամին ու վրիժառուն է եւ մարդկութեան համար իւր սրտին և եռանդեան զորութիւնք՝ զրկելոց, փոքունց և տկարաց պաշտպաններու գլուխը կը դնեն զայն։

Խորհուրդը որոշած է նաեւ ազգային հանգանակութիւն մը բանալ հոյակերտ արձան մը կառուցանելու համար Պրազնսոնի հրապարակաց միոյն վրայ, և 1000 ֆրանքի պակ մ'եւ գրոշակ մը գնել։ Յետոյ ընտրեր է պատգամաւորութիւն մը՝ յուղարկ ւորութեան հանդիսին մասնակցելու համար։ Կրթարանաց մէջ Բանաստեղծին մահուան սուգը կը բռնուի։

Ի Հավր, թաղապետական խորհուրդը միաձայնութեամբ որոշեր է ցաւակցական հեռագիր մ'ուղղել Հիւգօյի ընտանեաց, և ընտրեր է պատուիրակութիւն մ՝ որ զնեն զը պիտի ներկայացնէ Մեծ բանաստեղծին յուղարկաւորութեան հանդիսին։ ի Պորտո և ի Մարսիլիա, նմանապէս։

Նաւահանգստաց մէջ գտնուող նաւերն ամբողջ ծալած են իրենց դրոշակներն ի նշան սգոյ։

Լիոնի թաղապետական խորհուրդն վերցուցած է իւր նիստն ի նշան սգոյ և որոշած է երեք անդամ ղրկել յուղարկաւորութեան։

Ի Մոնբելիէ, թաղապետութիւնն, ուսանողք, որմնադրական օթեակն որոշեր են պակներ ղրկել. լրագիրք սեւով շրջանակեալ հրատարակուեցան։

Ի Նիս, թաղապետութիւնն, նիստն ի նշան սգոյ վերցնելէ առաջ, որոշեր է Հիւգօյի անունը տալ պուլվարի մը։

Ցալժէ, բոլոր լրագիրք սեւով շրջանակեալ հրատարակուեցան։

Նանսիի շահասէր հետեւեալ նամակը ղրկած է Պ. Լոբրուայի.

Պարոն,

Նանսի քաղաքն միշտ հպարտ եղած է ծնունդ տուած լինելուն համար Սիժիսպէր Հիւգօյի, ուսիկց ծնաւ այն հանճարն որոյ սուգը կը կրէ Ֆրանսա։

Կը պահանջէ, իրր փառք մը այն «լուսէն արեան» համար որ կը հոսէր իւր երակաց մէջ, մեծ բանաստեղծին փառքը։

Իւր յոյժ սիրար, այլ յոյժ անկեղծ թարգմանն եմ, ձեզ բերելով ամենուն սուգին արտայայտութիւնն և աղաչելով ձեզ Տ՛ոկին Լոբրուայի ընծայել անոր վշտագին մեծարանքը։

* *

Մեծ Բանաստեղծին մահուան լուրն օտար երկրաց մէջ նոյն սրտայուզութիւնն յառաջ բերած է որ ի Ֆրանսա։ Վիքթոր Հիւգօյի մահն իտալական խորհրդարանին մէջ ցոյց մը յառաջ բերած է, զոր կը նկարագրէ հետեւեալ հեռագիրն ուղղեալ առ Թուռ.

Հռոմ, 22 մայիս

Նրբեսփոխանաց ժողով.—Պ. Քրիսպի կ'յայտնէ այն ցաւը զոր կ'զգայ Հիւգօյի մահուամբ, որ, կրսէ, սուգ մ'է ոչ միայն Ֆրանսայի, այլ նաև քաղաքակրթեալ աշխարհի համար և կը խնդրէ որ Նախագահն հաճի խաղաղան ազգը մասնակից ընել Ֆրանսայի սգոյն։

Երեսփոխանական ժողովոյ Նախագահը կ'ըսէ թէ Վիքթոր Հիւգօյի հանճարը չլուսաւորեր միայն գիրանաս, այլ պատիւ մ'է նաև մարդկութեան համար։ (Խ՛ապ լաս, Խ՛ապ լաս)։ Ֆրանսայի վիշտն հասարակաց է, ամեն ազգաց։ (Մոֆանոպոլիտ)։

Վիքթոր Հիւգօյի փառաց վերջին տիտղոսը չպիտի լինի՝ միշտ ժողովրդոց երջանկութեան և անկախութեան պաշտպանը լինելն։

Իտալիա չպիտի մոռնայ նաև թէ իւր թշուառութեան օրերուն մէջ համակիր բարեկամ մ'և իւր իրաւանց սրտութեան ջերմ պաշտպան մ'ունեցաւ յանձին Վիքթոր Հիւգօյի։ (Խ՛ապ լաս, Խ՛ապ լաս)։

Երեսփոխանական Խորհուրդ կ'ողբայ Վիքթոր Հիւգօյի կորուստն, և կ'ընկերակցի Ֆրանսական ազգին սգոյն։ (Ցոյժ Բոռոն հանանարինն ամէն նստարանաց վրայ)։

Կառավարութիւնը կ'ընկերակցի Երեսփոխանական ժողովոյ Նախագահին յայտարարութեանց, և կը յուսայ թէ այս զգացումները պիտի ընդունուին մեր դրացեաց կողմէ իրր սիրոյ հաւաստիք մը։

Նմանապէս հետեւեալ հեռագրերն հաղորդուած են առ Թուռ.

Լոնտրա, 22 մայիս

Վիքթոր Հիւգօյի մահն ատ խոցուցաւ ժամ երեքին և ամենախորին տպաւորութիւն առաջ բերաւ ժողովրդեան վրայ։ Եբեկոյեան բոլոր լրագիրք կենսագրական երկար յօդուածներ կը հրատարակեն Վիքթոր Հիւգօյի մասին։ Բէլ Մէլ Կազէթ հրատարակած է նաեւ Վիքթոր Հիւգօյի կենսագրութիւն։

Անգլիոյ բոլոր մեծ քաղաքաց մէջ, լրագիրք մասնաւոր հրատարակութիւններ ըրին զրոս հասարակութիւնն իրարմէ կը յաջորդակցութիւնն հինգ հարիւր անգլիական ակումբներու, ընթերցատանց և գաւառական ամեն լրագրաց հեռագրեց Մեծ Բանաստեղծին մահուան լուրը։ Լոնտրայի գրական և արուեստական ամեն ակումբներու մէջ այս լուր մեծ աղմուկ յարոյց։

Բէլ Մէլ Կազէթ կ'ըսէ թէ Վիքթոր Հիւգօ Հանրապետութեան կեանքն է և թէ բանաստեղծը Ֆրանսայի իսկ ոգին կը ներկայացնէր։

Իվընինգ Սթանդարդ դրուատալից յօդուածի մը մէջ կ'ըսէ թէ «Ֆրանսա, գրական կամ բանաստեղծական աշխարհին, նաեւ հանրային կենաց և ոչ մէկ ճիւղին մէջ կարելի է դտնել անձնաւորութիւն մը որոյ փառքը մտնենայ, նոյն իսկ հեռուէն, Հիւգօյի փառքին։»

Գրական և այլ բազմաթիւ ընկերութիւնք պատգամաւորութիւններ պիտի ղրկեն Վիքթոր Հիւգօյի յուղարկաւորութեան։

Լոնտրա, 23 մայիս

Առաւօտեան բոլոր լրագիրք միջատամ կամ խմբագրական յօդուած մը կը նուիրեն Վիքթոր Հիւգօյի, ի վեր առնելով նորա մեծութիւն իւր բանաստեղծ և իւր խորհող, և ոգեալով նորատան զոր ըրած է Ֆրանսա և քաղաքակիրթ աշխարհն համայն։

Թայմս կ'ըսէ. «Վիքթոր նկարագրուած էր, ըստ ամենուն կարծեաց, իւր գրական ամենաբարձր անձնաւորութիւնը Կէօթէէն ի վեր և երկրորդն՝ Վոլթէրէն ի վեր։»

Վիէննա, 22 մայիս

Վիքթոր Հիւգօյի մահը շատ ուշ իմացուեցաւ ատ լրագիր մը միայն ծանոյց զայն։

Գրագիտաց և լրագրապետաց ընկերութիւնն և կայսերական Պուրկ-Թէատր թատրոնն դերասանք պսակներ պիտի ղրկեն։

Պուտապէշթ, 24 մայիս

Հունգարացի մատենագրաց և արուեստագիտաց ընկերութիւնը պատգամաւորութիւն մը պիտի ղրկէ Վիքթոր-Հիւգօյի յուղարկաւորութեան։

Մատրիտ, 22 մայիս

Երեկոյեան լրագիրք իրենց ցաւը կը յայտնեն Վիկթոր Հիւգօյի մահուան համար։ Էլ Բոլբէս կ'ըսէ թէ քաղաքակիրթ աշխարհն համայն կը բաժնէ Ֆրանսայի վիշտն, որովհետեւ Հիւգօ ժամակակից դպրոցին մեծագոյն բանաստեղծն էր։

Բիւնէնէ Ցարնալ կ'ըսէ թէ Վիքթոր Հիւգօ ճարտարութեամբ յայտնած է փափկիկ զգացումներն և մեծ յուզումներն, թէ վարպետի ձեռքով նը. կարած է նոր տիպարներ պոռոշի և վեպի մէջ, թէ անսպառելի եղած է գիւտի և աշխատութեան տեսակէտով, և թէ վերջապէս ամենագուտ ներկայացուցիչն եղած է սգոյն և ճաշակին իւր հարեւնակցաց, որք զարմացած և սքանչացած են անոր վրայ։

Անգլիական ամեն լրագիրք երկար հեռագրեր կը հրատարակեն Վիքթոր Հիւգօյի մահուան վրայ և երկար խմբագրականներ ի գովեստ ֆրանսացի մեծ բանաստեղծին։ Թայմս կը հրատարակէ վեց սիւնակ կենսագրութիւն, երկու սիւնակ խմբագրական և գրեթէ նոյնչափ հեռագիր մը։ Աւստրիկ այս յօդուածներէն միայն գլխաւոր կէտը։

Ժամանակիս համայն մատենագրաց մէջ, չկայ մէկը որ կարենայ բաղդատուիլ Հիւգօյի հետ հանճարոյն տարածութեան, պերճախօսութեան և մտածման ու բացատրութեան յարատեւ մեծութեան տեսակէտով։ Պէտք է գովել ինքնաբերաբար ճոխութիւնն, իւր յանգերու արտասովոր զանազանութիւնն, իւր պերճախօսութիւնն՝ գետի մը պէս անսպառելի, և վայրագ ու գոլորիկ, դիւային ու մարդկային, երկրային ու երկնային զգացումներն իրար նմանեցնելու և իրարու դէմ բերելու ճիրքը։

Ցեղէ Նէոպ կ'ըսէ թէ Հիւգօ ունէր հանճար մը այնքան մեծ և այնքան գերազանցապէս ազդու, այնքան նրման տարբերական սքանչելի զօրութեան մը, որ պէտք է չատանալ սքանչանալով անոր վրայ, առանց քննադատելու։

Ոմանք կ'ըսէ թէ Վիքթոր Հիւգօ ուժեղի մեծ նկատագիր մը, գոյակն մեծ զօրութիւն մը, մեծ մտոնագիր մը եղած է, քան մեծ բանաստեղծ մը, մեծ թատերգակ մը, մեծ վիպասան մը։ Իւր հանճարոյն և իւր գործոց զանազանութիւնն սքանչելի աստղոյ մ'է մարդուն մեծութեան։

Մաքինկ Բոռ կ'ըսէ թէ Ֆրանսայի գրագիտաց ներկայ սերնդեան մէջ Հիւգօ անզուգական էր։ Իւր հմտաւն հսկայական բան մ'ունէր, որոյ դէմ քննադատութիւնն ի վաղուց հետէ ըսպառած էր իւր ճիգերն։

Պրուսէլի մէջ, Վիքթոր Հիւգօյի մահն, թէև կ'սպասուէր, մեծ սրտայուզութիւն յառաջ բերաւ։ Ամեն լրագիրք, որոց մի քանին մասնաւոր հրատարակութիւններ ըրած են բանաստեղծին կենդանագրով, երկար յօդուածներ կը հրատարակեն։ Կը յիշեցնեն Հիւգօյի բնակութիւնն և աքսորն ի Պելճիա։ Ֆրանսական գաղթականութիւնն որոշեր է պատգամաւորութիւն մը ղրկել յուղարկաւորութեան։ Պրուսէլի ազատ Համալսարանին ուսանողք ցաւակցական հեռագիր մ'ուղղեր են Հիւգօյի ընտանեաց և որոշեր են պատգամաւորութիւն մը ղրկել։

Բեգրսպուրկէն կը հեռագրեն թէ Հիւգօյի մահը տխուր և վշտագին տպաւորութիւն մ'ունեցած է անդ։ Բանի մը լրագիրք սեւ շրջանակներով հրատարակած են մահուան լուրը։ Ամենքն ալ կը խոստովանին թէ Հիւգօ համայն մարդկութեան կը վերաբերէր, որովհետեւ իւր գործերը մարմնաւորումն են դարուս ամենախորին և ամենաբեղուն գաղափարաց։

Նովոյէ Վրեմա կ'ըսէ թէ Վիքթոր Հիւգօ չապրեցաւ իւր փառաց վրայ, բայց թէ իւր փառքը պիտի ապրի իրմէ յետոյ երկար դարեր։

Նովոյէ «ժամանակիս տիեզերական բանաստեղծն» կը կոչէ զՀիւգօ։

Ժուռնալ Ռիս զը Ս. Բեթրսպուրկ կ'ըսէ թէ աշխարհ իւր մեծագոյն հանճարներէն մին կը կորսնցունէ յանձին Հիւգօյի։

Իտալիոյ բոլոր լրագիրք երկար յօդուածներ կը հրատարակեն Վիքթոր Հիւգօյի վրայ, գովելով նորա հանճարն եւ հայրենասիրութիւնը, ինչպէս եւ նորա սէրն Իտալիոյ համար։

Բազմաթիւ լրագիրք կը հրատարակեն նաեւ մեծ բանաստեղծին կենդանագիրը։

Վատիկանի թերթը, Ժուռնալ զը Ռոմ, ընդհակառակն բուռն յօդուած մը կը հրատարակէ։

Հռոմի ռամկավարական ընկերակցութիւնը որոշեր են ամիս մը ծալած պահել իրենց դրօշակն ի նշան սգոյ և մեծ հանդէս մը կատարել ի յիշատակ։

Ալեքսանդրիայէն կը հեռագրեն թէ տեղւոյն բոլոր եւրոպական գաղթականութիւնը տխուր կերպիւ ներգործուեր է Հիւգօյի մահուան լուրն առնելով։ Ֆրանսական հիւպատոսը ծալած պահեր է իւր դրօշակը։

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Ոգելից ըմպելիք . . 136 միլիոն անգլ. ոսկ
Շաղ . . . . . 70 » » »
Իւղ եւ պանիր . . . 35 » » »
Կաթ . . . . . 30 » » »
Շաքար . . . . . 25 » » »
Թէյ, սուրճ և չոքոլատ 20 » » »
Ամուսնութիւններու համար 15 » » »
Հանրային կրթութիւն . . 11 » » »

Հեռագրի մը.— Հնարաւորի մասնաւորներն մը հետեւեալ ոգերգն լսած կը բերէ որ տեղի ունեցած է ի Փարիզ հեռագրական սենեակներէն միոյն մէջ։ Բաժանորդ կ'գրանական սենեակէն կը խնդրէ որ գործ տոքթորին տան հետ միացնէ։

Բաժանորդ.— Կինս սաստիկ ցաւ կ'զգայ ծանրային վրայ և ծանրութիւն մը ստամոքսին մէջ։

Բէյլէյ.— Գուցէ ջերմ ունի։

Բաժանորդ.— Ի՞նչ ընեմ։

Այս միջոցին սենեկի պաշտօնեան սխալմամբ հաղորդակցութիւնը կը փոխէ եւ հարցնողն հետեւեալ պատասխանը կ'ստանայ մեքենագէտէ մը որ խորհուրդ կուտայ շոգիաղացքի մը տիրոջ։

Մեքենագէտ.— Ամբողջ գիշերն մինչեւ լոյս թողէք որ սառի, առաւօտուն վերցուցէք մուրճը եւ սաստիկ ծեծեցէք մինչեւ որ տաքնայ, ապա լաւ մը լուացէք զայն հրդեհի ջրմուղով։

Բաժանորդը զարմացած այս պատասխանի վրայ, հեռացաւ գնաց։

Ճաշի լեզուն.— Եւրոպայի մէջ կրթութիւն ստացած ճարտնացի երիտասարդ ընկերութիւն մը կազմած են լատինական այբուբէնը ճարտնական լեզուն մէջ մտցնելու համար։

Աբքան շոքենաս.— «Վերմուտա» շոգենաւը, բեռնաւորուած չաքարով, լիմոնի հիւթով եւ ձամայիքի բոմով, Նիւ-Եորք կ'երթար։ Ճանապարհին շոգենաւի մէջ եղողները տակառներու եւ ըմպելեաց բերանը կը բանան և ամենքն ալ գինովցելով այս ու այն կողմ կը գլորին ու կը դառնային։ շոգենաւն ալ իւր բեռներով կը դառնար։ Ցակառները իրարու զարնուելով կը ջարդուէին եւ չաքարն, լիմոնի հիւթն եւ բոմը միմեանց խառնուելով ծովացած էին շոգենաւին մէջ։ բոլոր մարդիկ, որ կորուսած էին իրենք զիրենք, խեղդուեցան։ Եւ շոգենաւն որ կառավարող մը չունէր, արբեալի պէս կը տարուբերէր ովկիանին՝ մէջ։ Քովէն անցնող շոգենաւ մը տեսնելով զայն այս կացութեան մէջ, Նիւ-Եորք տարաւ։

Պանիրով Ռուսաստանը.—Տոքթոր Պոբէր Մոչիկանի առողջապահական յանձնախմբին տեղեկագրովմէ ներկայացուց պանիրով թունաւորուածներու չորս դէպքեր։ Այս տեսակ պանիր ուտողներուն թիւն եղած է 164. ամենքը թունաւորութեան միեւնոյն պատանիշներն ունէին, այն է ստամոքսի սաստիկ ցաւ, քարկոծում եւ փսխումն։ Բոլորն առողջացան։ Թունաւոր պանրի արտաքին տեսքը սովորական էր։ կտրելու ժամանակ կ'երեւէր թէ հեղուկ մասն չատ կայ։ վերլուծութիւնը հանգային ո եւ է թոյն մը ցոյց չը տուաւ, սակայն նորա մէջ երեւցան մանրադիտակի կենդանիներ։ Այս պատճառաւ Տոքթոր Վոկան վեսսակար պանիրներուն վրայ քննութիւն մ'ընելով խորհուրդ կուտայ պանիրի թունաւոր կամ ոչ թունաւոր լինելը գիտնալու համար Լաքմուսի մանուշակագոյն թղթով փորձել։ Եթէ թուղթն արագ եւ սաստիկ կարմրի, կը նշանակէ թէ թունաւոր պանիր է։ իսկ եթէ ստացած գոյնը քիչ մը կարմրիր զարնէ, ըսել է թէ կարելի է անվնաս ուտել զայն։

Քոլէրան.— Բրոֆիսէսօր Լապուլտէն Ֆրանսայի Բժշկական Ակադեմիային տեղեկագիր մը ներկայացուցած է ուր կը հաստատէ քանի մը դիտնոց այն տեսութիւնը թէ բոլերան ջուրի միջոցաւ կը ծաւալէ իւր վարակումն։ Բրոֆիսէսօր Լապուլտէն իւր քննութիւնները կատարած է Ասբէ հովտին մէջ երբ 1884 ին բոլերան երեւցաւ անդ։

Համաճարակ հիւանդութիւնն սկսաւ Միլնա ուաին այն տան մէջ, ուր կը բնակէին Մարսիլիայէն եկած գաղթականներ, որք իրենց հետ բերած էին քոլերայով հիւանդացածներու իրեղէնները։ Բոլերան ծաւալեցաւ այդ գիւղէն դէպի վար Ֆերա գետին ընթացքի վրայ, որ մէջ կը թափի փոքրիկ գետակ մը որ յիշեալ աւանի քովէն կը հոսի։ Գետին վերեւ գտնուած քաղաք մը որ բնակիչք բոլորովին տկար առողջութիւն ունէին, համաճարակ հիւանդութենէ զերծ մնաց, մինչդեռ վարակեալ գիւղերու գետին եղերը գտնուող բնակիչներն աւելի շատ կը հիւանդանային։ Իսկ գետէն հեռի եղողներն որ գետի ջուր չէին խմեր ընդհանրապէս, երբէք չէին հիւանդանար։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԻ

Վիճակ յ 30 Ապրիլ 1885

| ՊԱՀԱՆՋՔ | Ղուրուշ | | ՊԱՐՏ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ
307 միլիոն ֆրանք

ԼԱՆԻՒԵՈՐՔ

Ապահովագրեալք միայն տէր են երաշխաւորեալ դրամագլուխին և ընկերութեան բոլոր շահերու

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ
ՏՆՕՐԷՆ
Ա. Հ. ՈՒԲԼԻՑ
ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ ԿԱԼԱԹԱ, ՀԱԼԱՃԵԱՆ ԽԱՆ

ԱԶԳ

Ինչպէս որ յայտնի է, Բումելիի երկաթուղեաց վճռական հանութիւնք երկու ամիսք մի անգամ տեղի կունենայ արքունի Փոստերանոցին մէջ։

Այն վճռականութեան 92զրդը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ 1885 Յունիս 4ին (քառ. նոր.) և 500 թիւեր պիտի շահին։

Այս անգամ առաջին պարգևն է 300,000, երկրորդը 25,000 ֆր. ասնդամ զատ 48 թիւեր պիտի շահին 75,000, իսկ մնացեալ 450 թիւերն 180,000 ֆր. Շահելի գումարին ամբողջն ստանալու իրաւունք ունեցող բաղդաթուղթն դինն է 7½, կէսինը 5, և մէկ քառորդին, 3 ղրշ. մէճիտը 20ի հաշուով։ Վաճառողաց գոհացուցիչ պեղ կրլայ։

ՄԱՐԴԱՐ Ե. ԴՈՒԼԱԳՈՐՃԵԱՆ
Կալաթա, Կամաւորջի գլուխ Թիւ 33

ԻԼԱՆ

ԷՎԴՈՔԻԱ ՀԻՒՄԱՑՈՒՆ

Իմարէթիէր իշուն ճէտիա գրչէ իլէ իրի Փիրան-իշ եիրզ տօգան եէտի պիս էլիմէտիզ գրչէեէ գատար վարնա վէ եաիօտ Բատի շրմէնարֆէտ մէնգաւրմէր հան-ապարտրն-եիման պոլ գրբատանէ ն իշի նէմի նիմէտ-ատաց գ մի-ա-բա-ա հաշվէր իզ է իշպա մաշանի եիվի մ ճ ր գար իրքէի գիւրիս մէտ-ագատ-ատրնա մի պա

չէրէթ օլունճաղքնան միւնագասա չէրայէթինի անդամագ վէ միւնագասա-ատա պուլունմագ իւպէ թալիպ օլան թիւճարքն նիւմունէէրիդէ պէրա-պէր Էլգաֆր Հի Մայուն մէճլիսի ի-տարէսինէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

16 Մայիս 1301

2—3

ԼՈՆԹՐԸՆ ԵՒ ՉԻՄՆԷԼ, ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵԱՑ

ՖԻԼԻՊԷՆԻ ԳԱԲՈՒՍԸ, ՂԱԼԱԹԻԱ

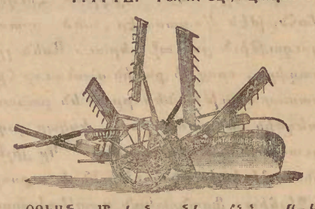

«ՕՐԻԱՆ» Մականուանեալ հնձող մեքենան երկու ձիով կը քաշուի և կը կրէ 300 օքա։

ԳԻՆ՝ 35 ՕՍՄ. ՈՒՍԿԻ Է

Մեքենայն կատարելագործութիւնը ե-բաշխարարելէ։ Պնդրն երբ գոհ չիլիր, կրնայ հետ առնուլ իր առան։

502

ՏԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԳՈՐԾԻՆԵՐ
ՊՂՆՁԷ, ՋՈՒԼԱԾԻՑ ԵՒ ԾԵԾՈՒԱԾ ԵՐԿԱԹԷ
ՊԱՐՏԷԶԻ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ
32 Մահմուտիյէ փողոց, և
24 Բէրչէմպէ քաղաք Ղալաթիա
ՀԷՆՐԻԿ ԼԱՆԺ
ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՆԵՐ
ԱՏԱՂՁԱԳՈՐԾԻ
ԵՒ
ՇԻՆՈՒԹԵՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԳՈՐԾԻՆԵՐ
509

Խողովակաց զետեղման և յոյց բաշխման, Գրասենեակք
ԽՈՂՈՎԱԿԱՑ ԸՆԴՀ. ԶԵՏԵՂՈՒՄ
ԳԱՂԱՔԻ ԵՒ ԳԻՒՂԻ ՏՈՒՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԶՐՀԱՆՔ
ՈՒՈԳՄԱՆ ԳՈՐԾԻՔ
ԱՂԲԻՒՐՔ
ՇԱՏՐՈՒԱՆՔ
ԶՐԱԲԱՇԽԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔ ԵՒ ԱՅԼՆ
ԼՈՆԴՐԱՅԻ ՍԵՆՏԷԼԿԷ
ԶՐԱԲՈՒԽԱԾՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԴՈՒԶԱՐԴԻ ԽՈՒՅՁ
ՀԱՆԵՐԶԱՏՈՒՆՔ
ԾՈՐԱԿԱՑ ՁԵՏԵՂՈՒՄ
ՀՐԴԵՀԻ ՀԱՄԱՐ ԾՈՐԱԿԷ
ԶԵՌՆԱՐԿՈՒՐ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԶՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Ժ. ՏԱԼՄԱՍ ԵՒ ԸՆԿ. Ի ՄԱՐՍԻԼԻԱ
Գրասենեակ մեծ գրասենեակաց
35

Ֆրանսայի և օտար երկիրներու ամէն հոտաւաճառաց և վարսայարդարաց կոչ։

La VELOUTINE
Poudre de Riz spéciale
PRÉPARÉE AU BISMOTH
Par CHes FAY, Parfumeur
PARIS — 9, Rue de la Paix, 9 — PARIS

ԱՆ

[illegible]

ՕՍՊՈՐՆԻ ՅՈՐԵՆ ՀՆՁՈՂ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՆ

Օրը 88,000 քառակուսի կանգուն, լայնքն 55 ոտնաչափ կը հնձէ, ծանրութիւնն է 280 օքայ։ Մարտանոցն ունի կուրենցոց հանար դիմել առ ընդհանուր գործակատար Մարտիշ և Ցովհաննէս Մուրատեան եղբարք Կալաթա Եօրխանճըլար ճառտէսի թիւ 70 և Պոլիս, Ֆինճանճըլար Եօղուշը, Նուսուֆեան խանի դիմաց թիւ 22։

ՆՈՐՏՏԱՑՇԷԼ
ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՀԱՄՊՈՒՐԿ
Ցիշեալ ընկերութիւնն հրդեհի դէմ կ'ապահովագրէ տուներ, փարասիներ, խանութներ և ապրանքներ յոյժ շահաւէտ պայմաններով, միջնորդութեամբ իւր ընդհանուր գործակալութեան
ՇԻՆՇԼԷՐ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՀՉԷ-ԳԻՒՂՈՒ, ՃԷԼԱԼ ՊԷՑ ԽԱՆ
505

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԿԱՐԱՍԵԱՑ
587, Մեծ Փողոց Բերայի, ի Թէքքէ, մզկիթին դիմաց, 587
Պ. Տիմիթրիոս Սթաթի, տէր վերոյգրեալ Մթերանոցին, պատիւ ունի ծանուցանել հասարակութեան և իւր բաղձիս յանախորդաց թէ իւր վաճառատան մէջ կը գտնուին մեծ քանակութեամբ ամենագեղեցիկ և կատարելագէս հատատուն կարասիներ, ինչպէս Հաշլաւոր դարձներ, Ճաշարան և սրահի սեղաններ, Ամէն տեսակ լուսատարներ (լամպա), Զանազան յեղբով սրուներ, Հանգստաւէտ ռինգոխուներ, եւ, եւ։
Այս ամէն կարասիներն ի վաճառ հանուած են
ԶԱՓԱՀՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ
Վաճառատունս նոր նոր յոյժ ժամանակներով ամէն տեսակ կարասիներ կը լինի յանձնարարականաւ։
506

ԽԱՐԻՍԽ
ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԵԿԱՄՏԻՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
Ի ՎԻԻՆՆԱ. Հաստատեալ 1858ին
1883 Դեկտեմբեր 31ին երաշխաւորեալ հասոյթն էր 80,711,893·45 Ֆրանք։
Ապահովագրել տուող անձինք մահուան պարագային մէջ տարեկան բաժիններէն % 25 շահ կը նեն։
Ապահովագրել տուող անձինք կենաց պարագային մէջ ապահովագրեալ դրամագլուխներէն մինչև 41½ % շահ կ'ընեն։
ԽԱՐԻՍԽ ընկերութեան կատարած գլխաւոր գործողութիւնքն են.
Ա. Ապահովագրութիւն մահուան պարագային մէջ։ Օրինակ.
35 տարեկան անձ մը 286 ֆրանքի տարեկան բաժին մը կը վճարէ իւր ժառանգորդաց ապահովելու համար 10,000 ֆրանքի դրամագլուխ մը, վճարելի իւր մահուանէն յետոյ և որ իրեն իրաւունք կուտայ շահուց մասնակցիլ իւր ապրած միջոցին։
Բ. Ապահովագրութիւն կենաց պարագային մէջ (Օժիտք)։ Օրինակ.
է կ տարեկան եղած միջոցին ապահովագրեալ ողջոյ մը քսան տարի յետոյ 10,000 ֆրանքի դրամագլուխ մը պիտի ստանայ. սակէ զատ, պիտի մասնակցի Ընկերութեան 35 % շահուց՝ 293·50 ֆրանք տարեկան բաժնոյն փոխարէն։
Վերջանայ վճարելի կրկին ապահովութեան բաժինն է տարին 116·19 ֆրանք։
Թարգմանիչ համար ընդհանուր Ներկայացուցիչ
ՍՈՐԻՍ ՊԷՐԷԶԻ
Գրասենեակք, Ղալաթիա, Վլիվոսա փողոց, Թիւ 29, Գերմանական Թղթատան վրայ.
Ընկերութեան սեղանաւորն է Ս. ԱՏԼԷՐ
ՋՐԻ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ ԱՄԵՆ ԼԵԶՈՒԱՒ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՒ ԵՒԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒԶԻՒՔ—ԶԷՔՄԷՃԷԻ

Այսուհետև ի 1 Մայիսի (Ն. Տ.) 1885, մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒԶԻՒՔ—ԶԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՅ

	0	4	2	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	60	62	64	66
	Առաւօտ												Իրիկուն												
	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.
Կ. Պոլիս	6	47	6	50	7	4	7	42	8	14	8	43	9	12	9	42	10	20	10	39	11	17	11	49	12	49
Գում.—գաբու	6	28	7	...	7	27	7	53	8	25	8	54	9	23	9	53	10	30	10	49	11	28	12	...	12	59
Եէնի—գաբու		...		...		...	7	57		...	8	58		...		...	10	34	10	53	11	32	12	4	1	3
Տալուս փարա		...		...		...	8	...		...		...		...		...	10	37	10	56	11	35	12	7	1	6
Սամսթիա		...		...		...	8	6		...	9	4		...		...	10	42	11	4	11	40	12	42	1	11
Եէնի—գուլէ	6	37	7	10	7	41	8	12	8	33	9	10	9	31	10	1	10	46	11	4	11	45	12	15	1	14
Մագրիգիւղ	6	48	7	23	8	...	8	24		...	9	22		...		...	10	58		...	11	58		...		...
Այ Սթեփանոս		...	7	33	8	14	8	34		...	9	32		...		...	11	8		...	12	9		...		...
Քիւչիւք Զէք		...		...	8	25		...		...		...		...		...		...		...	12	18		...		...

ՔԻՒԶԻՒՔ—ԶԷՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՅ

	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23		25	27	29	31	33	35	37	39	61	63	65	1	67
	Առաւօտ												Իրիկուն												
	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.	վ.	ժ.
Քիւչիւք Զէք	...	6	34	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	4	40	...	...	...	...	...	...	6	38	...
Այ Սթեփանոս	...	6	44	...	7	45	...	8	44	...	...	9	38	...	...	...	11	20	...	...	4	54	...	2	58
Մագրիգիւղ	6	...	6	55	7	24	7	57	...	8	55	...	9	49	...	...	11	31	...	...	2	3	...	3	9
Եէնի—գուլէ	6	13	7	8	7	37	8	11	8	38	9	9	9	37	10	2	10	42	11	12	11	44	...	1	15
Սամսթիա	6	17	7	12	7	41	8	15	8	42	9	13	9	41	...	...	10	16	11	16	11	48	...	1	19
Տալուս փարա	6	22	7	17	7	4	...	8	47		...	9	46	...	...	...	10	21	11	21	11	53	...	1	24
Եէնի—գաբու	6	25	7	20	7	49	8	21	8	50	9	19	9	49	...	...	10	24	11	24	11	56	...	1	27
Գում.—գաբու	6	30	7	25	7	54	8	26	8	55	9	24	9	54	10	11	10	29	11	29	12	1	...	1	32
Կ. Պոլիս	6	39	7	34	8	3	8	35	9	4	9	33	10	3	10	20	10	38	11	38	12	10	...	1	41
	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

Փոքր ծրարներն տնիտիր կ'ընդունուին ամէն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Պոլսէն Մաքրիգիւղ կամ աւելի հեռու կայարանաց միջեւ բանող կառախմբոցմէջ— Ուրբաթ և Կիրակի օրերն Թիւ 20 կառախումբը կանգ պիտի առնու ի Ֆէրիքեա։

Marque de Fabrique

«ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԷՐՆ»
ՎԱՐԱՁԱՏՐԵԱԼ ՇԳԵԳՈՒՄՈՎ.
Ամսթէրտամի 1883ի աշխարհահանդէսին մէջ
Ամէն պարունակելով Ջոյ մէջ կատարելագոյն լուծելի խայծանը (դաթրան)
ՄԻԱԿ ՃՇՄԱՐԻՏ ՄՈՒԶՆ
Այս բաղադրութիւն ունի խայծանի ԲՈԼՈՐ ԲՈՒԺԻՉ յատկութիւնները, մինչդեռ խայծանի ՌԻԽՍ պատրաստութիւնք միայն անոր համն և հոտն ունին։
«ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԷՐՆ»ի մէկ չափն կը պարունակէ քառասուն մը բուժիչ սիրոյուղքները։ Բայց կարելի է օրը 20 չափ «ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԷՐՆ» առնուլ առանց բնաւ վնասուելու, մինչդեռ խայծանի քսան քաքսիլ ապեաց վասնզաւոր ըորքորում առաջ կը բերէն։
ԽԱՅԾԱՆԻՆԻ ԻՒՍ ԹԵՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ ԱՆՀՈՒՆԱՊԷՍ ԱՒԵԼԻ ԱԶԳՈՒՆ ԵՒ ԵՐԵՐԵՊԱՏԻԿ ԱԺՈՒՆ, «ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԷՐՆ»ի հեղուկը չիլով կը ծախուի 1·50 ֆրանքի՝ 20 լիտր խայծանի ջրի համար։ Իսկ 0·10 պատրաստուած չաքարանուշէն 100 հատ պարունակող չիլը 2·50 ֆրանքի կը ծախուի։
Ընդհանուր մթերանոցապետ
Ժ. ԱԼԻԵՐԱՆՏԻ
Դեղարան Տէլլա-Սուտա
469—Մեծ փողոց Բերայի—469
Կ. Պոլիս

ՇՈԳԵՆԱՒՍԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԵԱՆ
Ն. ԲԱՌԻ ԵՒ ԸՆԿ.
Մարիլայ և Բուրսէյ դպրոց կանանաւորպես բանող
Անուանք Թոնոյ
Ալպանս 2,000
Անծէլս 3,000
Արկս 1,300
Պասասս 3,500
Պօրսանս 2,200
Պրսսս 2,000
Գէորս 2,600
Գալիքաս 2,500
Գամէս 2,100
Գաբէ 2,000
Դօմն 2,700
Տիտս 2,500
Տօմնս 1,800
Էրաքս 2,600
Տրաբ 2,600
Ֆալքն 800
Ֆիտս 1,700
Ֆլամինկս 1,600
Կալիէս 5,500
Կիրանս 2,200
Կօզս 1,800
Կրօսնս 2,200
Հանկս
Հէրս 2,000
Հիսալս 3,000
Հիւմպերդ 1,200
Ձիտս 2,300
Քէլոս 2,000
Քօքնս 2,200
Լէս 2,000
Մարիլայ և Բուրսէյ դպրոց կանանաւորպես բանող
ՇՈԳԵՆԱԻ
Անուանք Թոնոյ Նաւապետք
Այա Սոֆիա 3,000 Զբաք
Աքսարայ 2,500 Ռոմբլա
Առքարիա 2,500 Քրուչչանք
Լաքանիա 2,500 Ուիլիք
Մասէտանիա 3,500 Մարշ
Լուսվիկա 2,800 Ֆօթբրէիլ
Բուրսէյ չոգենաւը մնայոց 30ին Լիվրբուլէն ասատ կ'սպասուի։
Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։
Ամէն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։
Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱՌԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լէվրբուլ և Մէրսերսէնտ դպրոց կանանաւորպես բանող
ՇՈՒՆԵՐ
Անուանք Թոնոյ Անուանք Թոնոյ
Քանորուս 4200 Օասիս 3000
Ֆերոս 4000 Նէրմիս 3000
Օսմանլի 4000 Ռեբա 3000
Աբոսոդրիս 3250 Աբդանդիք 1700
Թիպս 3250 Լօդիս 800
Պոսիտաս 3250 Օրինա 800
Պարիսիս 3250 Սէսիլ 700
Օրսրէս չոգենաւը Յունիս 3ին Լիվրբուլէն ասատ կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով։
Վերոյիշեալ չոգենաւք չբեղասպէս յարդարուած են ճամբորդներու համար
Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈՒ և ԸՆԿ.
Մէյտանլըգ փողոց, Պոլիս
Տնօրէնութիւն, Լիվրբուլ
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սգրիդ, Լիվրբուլ

ՁՐԼՏ ԼԻՅԼԱՆՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌ-ԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ամէն կանոնաւորպես կը բանի Լիվրբուլի և Սմիւրնայի մէջ.
Անուանք Թոնոյ Անուանք Թոնոյ
Ամերիկան 2500 Դամասկան 3700
Ամազոնիա 2500 Դամասկան 3700
Անտարազան 2500 Դամասկան 3700
Ամերիկան 2500 Իպերիան 5500
Ամարիան 3700 Իպերիան 5500
Պավարիան 6000 Իսպրիան 5500
Պուլկարիան 6000 Լեսպիան 2200
Քաթիէեան 800 Լիկուրգան 2500
Սպրէնեան 2000 Լիսպան 800
Տուրոյ 700 Օքսրիթոյ 700
Էմիրշէն 3700 Բերսիան 3800
Դամասկան 3700 Վալենսիան 6800
Դամասկան 3700 Վիրճինեան 6800
Ամերիկան չոգենաւը նաւասպետ Ռիզարտա ամսոյս 15ին Լիվրբուլէն ասատ հասաւ ընդհանուր վաճառքով։
Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի։
Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՆՇՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւսէթ խան, Ղալաթիա.
Նաւատերաք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվրբուլ
Գործակալներնիս
Կ. Պոլիս, Իտալիա Լաֆիանդէն.
Ճիւրայլար, Գ. Գ. Բարվար Եղբարք
Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահան և ընկ.
Մալտա, Ա. Քամիլերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորտադոյ.
Զմիւռնիա, Գ. Ուիդալ և ընկ.

ԵՐԹԵԼԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՌ-ԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔՈՅ
Ընդ Դել Անգլիոյ, Կ. Պոլսոյ և Օրեսոյի
ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.
Անուանք Թոնոյ Անուանք Թոնոյ
Ալպանս 2,000 Լէրանդօ 4,500
Անծէլս 3,000 Մարէնկս 4,300
Արկս 1,300 Մարատոն 2,500
Պասասս 3,500 Մէրս 2,000
Պօրսանս 2,200 Նէրս 2,000
Պրսսս 2,000 Օֆէլիա 5,000
Գէորս 2,600 Օրլանա 3,000
Գալիքաս 2,500 Օտրանդօ 4,500
Գամէս 2,100 Ոդդօ 2,000
Գաբէ 2,000 Բասիֆիք 1,200
Դօմն 2,700 Բալերմօ 3,200
Տիտս 2,500 Բասրէր 1,700
Տօմնս 1,800 Քիդդ 2,800
Էրաքս 2,600 Ռիթարթօ 1,400
Տրաբ 2,600 Ռիթարտոս 3,200
Ֆալքն 800 Ռոլլս 3,000
Ֆիտս 1,700 Ռօմանս 5,500
Ֆլամինկս 1,600 Ռամէս 3,500
Կալիէս 5,500 Սալերնս 4,000
Կիրանս 2,200 Սաքֆս 2,000
Կօզս 1,800 Սիլլիս 2,000
Կրօսնս 2,200 Սօրէնդօ 4,300
Հանկս Թասոս 1,200
Հէրս 2,000 Թ. Ուիլսն 3,000
Հիսալս 3,000 Թիկէր 4,300
Հիւմպերդ 1,200 Թէլէնս 2,800
Ձիտս 2,300 Քանդօ 3,600
Քէլոս 2,000 Եէտոս 3,600
Քօքնս 2,200 Զէպրա 1,000
Լէս 2,000 Զէրս 440
Պուրսոյնս չոգենաւը, նաւապետ Սդէնսիճ, ամսոյս 26ին Հոլլէն մեկնած է, Զմիւռնիա հանդիպելով Պոլիս գալու և անկից Օտեսա երթալու համար։
Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի։
Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՏԵՐԻՔ ՀԻԼՏ
Գործակալ
Թիւ 17—18, Քիւչիւք Միւսէթ խան Ղալաթիա

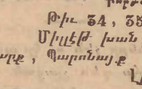

ՔԻԻՆԱՐՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌ-ԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ոչ ոչ ոչ՝ ոչ՝ ոչ՝ կը բանի Լիվրբուլէ և Մէրսերսէնտ դպրոց.
Անուանք Թոնոյ Անուանք Թոնոյ
Օրանիա 7,000 Մալթա 3,000
Ադրաս 3,000 Մորքաբ 2,500
Աֆրբօ 3,000 Նանթ 2,500
Պոռնիա 4,600 Բալմիրա 5,000
Պալպէք 2,500 Բալմիրա 3,000
Պրիթիշ Քուին 1,200 Սերվիա 7,800
Սէֆալոնիա 5,000 Սիդիա 4,600
Քարալոնիա 4,700 Սարակօսա 3,000
Շերպուրգ 2,000 Սամարիա 3,000
Տէմերարա 2,500 Սիտոն 3,000
Կայլիա 4,000 Թարիֆա 3,000
Քէտար 2,500 Թրինիտատ 2,500
Մարաթոն 3,000
Մարսէյլ չոգենաւը, նաւապետ Ֆէյնուիք, Լիվրբուլէն ասատ հասաւ բնդհանուր վաճառքով և ի տեսոց վերստին Լիվրբուլ կ'ուղղուի Զմիւռնիոյ ճանապով։
Սարտարեան արտօնութիւն ունի ուղեւորներ և վաճառք ընդունիլ Նիւ-Եորքի, Պոսթընի, կամ Ամերիկայի և Գանատայի ուրիշ և ուրիշ նաւահանգստի համար։
Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՀՈԼԻ
Գործակատար
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան Ղալաթիա

Ս. Ատամեան Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՈՒՍԱԳՐՈՅ